

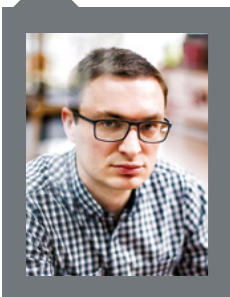
▶ **NOVÁ ZELENÁ ÚSPORÁM SLAVÍ 15 LET** str. 2

- ▶ **VYJEDOU ELEKTRICKÉ, BATERIOVÉ ČI VODÍKOVÉ VLAKY** str. 5
- ▶ **ÚVALY SE ZMĚNILY V ZELENÉ SÍDLO** str. 8
- ▶ **MALŠE MÁ REVITALIZOVANÉ RAMENO** str. 14

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

blíží se Vánoce, kterých už je a ještě bude všude plno, takže my se jim věnovat nebudeme. Ale o oslavu nepřijedete, máme totiž krásné patnáctileté výročí programu Nová zelená úsporám.

Ano, Zelené úsporám (později s přívlastkem Nová) je patnáct let. Pro někoho věk, kdy dostane občanku

a může drandit na mopedu, pro rodiče věk dítěte, který není úplně snadný pro nikoho, pro dotační program je to ale věk velmi úctyhodný. Tahle Zelená totiž zvládá rozdávat energetické úspory v roce, kdy se stal poprvé prezidentem USA Barack Obama. Věkem tedy teenagerka, ale zkušenostmi a zásluhami mnohem zralejší žena, kterou ještě čeká jistě mnoho úspěšných let a rozdělených dotací. Přejeme Nové zelené úsporám spoustu spokojených domácností a zrenovovaných domů.

Když už tedy slavíme, chtělo by to nějakou cenu. Hned několik projektů dostalo ocenění v soutěži Adapterra Awards, k čemuž jim gratulujeme a přinášíme text, který o tom pojednává.

V reportáži si povídáme o obci Plav, kde revitalizovali říční ostrov Malše. Jistě vás také zaujalo krásné jméno obce, které by se dalo číst rozkazovacím způsobem. Někoukej tady a Plav! Jména obcí jsou pěkným koníčkem, nejen Werichovo slavné Úterý, já mám rád třeba Kozohlody či Hovězí.

Do těchto obcí se můžete nechat dopravit vlakem. Tento oslí můstek nám poslouží jako propojka k dalšímu tématu. Na koleje vyjedou vlaky na baterky i na vodík, což má být pohon nové generace. Po stoletích páry a ropy se tak možná dostáváme do vodíkové éry.

Příjemné čtení a krásný konec roku přeje

JAN RÖDLING
šéfredaktor

Nejúspěšnější program Nová zelená úsporám slaví 15 let

Nejúspěšnější program na renovace rodinných a bytových domů a energetické úspory letos slaví 15 let od svého vzniku. Jeho úspěšnost dokazují počty podpořených žádostí, za 15 let svého působení bylo z programu Nová zelená úsporám podpořeno 484 162 žádostí.

Více než dvě třetiny žádostí obdržely podporu za této vlády. K nárůstu zájmu přispělo zejména rozšíření o dva nové podprogramy, jejichž hlavní výhodou je vyplacení podpory předem. Senioři a nízkopříjmové domácnosti mohou čerpat peníze předem z podprogramu NZÚ Light na menší renovace, například na výměnu oken, solární ohřev vody či na výměnu neekologického zdroje vytápění. Především rodiny s dětmi oceňují podprogram Oprav dům po babičce na komplexní renovace, kdy dostanou až 1 milion předem a také možnost zvýhodněného úvěru v poloviční výši.

Program se ukázal jako velmi významný v počátcích energetické krize, kdy jsme

českým občanům dokázali rychle a efektivně pomoci například se zateplením nebo s výměnou zdroje vytápění.

„Téměř půl milionu podpořených žádostí. To má za sebou nejúspěšnější program Nová zelená úsporám a jen za naší vlády se podařilo podpořit více než 335 tisíc žádostí pro rodinné i bytové domy. Nejvíce žádajících, konkrétně 170 tisíc, pak získalo podporu v posledních dvou letech. Pomohli jsme jim tak v době energetické krize, kdy ceny energií rapidně stouply. Naše vláda slíbila podpořit 100 000 fotovoltaik na domech, to jsme už dalece překonali – podpořili jsme již 201 tisíc fotovoltaik,“ řekl úvodem ministr životního prostředí Petr Hladík s tím, že program má hned tři pozitivní dopady na společnost, a to sociální, ekonomický

Programy Zelená úsporám a Nová zelená úsporám přinesly významné benefity pro životní prostředí i ekonomiku České republiky, zvýšily kvalitu života obyvatel a nastavily standardy udržitelného bydlení, čímž jsme inspirací pro ostatní evropské státy.

a environmentální. „Pomáháme rodinám, seniorům i obyvatelům bytových domů, aby byli energeticky soběstačnější, platili méně peněz za energie, snižovali emise skleníkových plynů a adaptovali se na změnu klimatu,“ doplnil ministr.

Velký zájem podpořily i dva nové podprogramy, které Ministerstvo životního prostředí spustilo v roce 2023 – Nová zelená úsporám Light a Oprav dům po babičce. Jejich největší výhodou je jednoduchá online žádost a peníze vyplacené předem. Senioři nebo rodiny s dětmi tak nemusí mít našetřeno velké množství financí. „Jelikož válka na Ukrajině a následná energetická krize zásadně dopadly na domácnosti s nízkými příjmy, typicky seniory nebo rodiny pobírající příspěvky na bydlení či přídatky na dítě, zareagovali jsme vytvořením podprogramu Light. Je to rychlá pomoc s renovací, která poskytuje dotaci na dílčí úpravy

až ve výši 90 % a efektivně pomáhá nejohroženějším skupinám se snížením cen za energie. ONZÚ Light si od jeho spuštění v lednu 2023 zažádalo 87 356 domácností a osvědčil se tak jako velmi úspěšný nástroj okamžité pomoci,“ dodal ministr Hladík.

Ministr životního prostředí Petr Hladík doplnil paletu programů v září 2023 ještě o úspěšný podprogram Oprav dům po babičce. Ten se zaměřuje především na rodiny s dětmi, které bydlí ve starším energeticky neúsporném rodinném domě a trápí je vysoké ceny energií. „Pro rodiny s dětmi je velmi náročné ušetřit větší objem peněz na renovace. Často bydlí ve starších domech, které jsou energeticky neúsporné, a mají tak vysoké hradit také zvýšené náklady na pomáhá nás podprogram Oprav dům po babičce, který nabízí vyplacení dotace předem ve výši více než 1 milion korun a zároveň možnost zvýhodněného úvěru od stavebních spořitelna na doplacení zbylé částky. Jedná se o první finanční nástroj pro fyzické osoby, který kombinuje finance z veřejného a soukromého sektoru. Navíc rodiny dostanou příspěvek ve výši 50 tisíc korun na každé nezaopatřené dítě do 18 let. Od spuštění jsme v programu přijali 6 300 žádostí a podařilo se tak naplnit naše očekávání. Program je velmi úspěšný díky tomu, že kombinuje peníze předem a výhodnou půjčku, a mladé rodiny se tak nemusí zadlužovat na dlouhou dobu,“ řekl ministr životního prostředí Hladík.

„Zelená úsporám a její pokračování Nová zelená úsporám jsou jedny z nejúspěšnějších dotačních programů v Evropské unii v oblasti energetických úspor s významným synergičtým efektem. Oba programy přinesly významné benefity pro životní prostředí i ekonomiku České republiky, zvýšily kvalitu života obyvatel a nastavily standardy udržitelného bydlení, čímž jsme inspirací pro ostatní evropské státy,“ zdůraznil ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman, který tento program spravuje. ●

Povodňová pomoc státu: Miliardy korun i díky MŽP míří do zasažených regionů

V důsledku letošních povodní byla napříč resorty aktivována řada programů a dalších opatření, které jsou určeny na prvotní i následnou pomoc občanům, firmám, samosprávám nebo obcím. V prvních dnech byla klíčovou pomocí státu pro zasažené domácnosti zejména mimořádná okamžitá pomoc.

Další finance mohou čerpat firmy nebo obce, klíčovou nyní zůstává také obnova infrastruktury. Pomoc státu i další kroky do budoucna v polovině listopadu představili členové vlády v Jeseníku při diskusi se zástupci zaměstnavatelů, poskytovatelů sociálních služeb nebo obcí.

„Je velmi důležité průběžně sledovat aktuální situaci přímo v regionech, které byly povodněmi zasaženy, poslechnout si zpětnou vazbu z terénu a diskutovat o dalších možnostech pomoci. Proto jsme s několika kolegy z vlády dnes přijeli do Jeseníku, kde proběhla naše společná diskuse se zaměstnavateli, poskytovateli sociálních služeb a zástupci obcí,“ uvedl ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka.

Akce v Jeseníku se zúčastnil ministr financí Zbyněk Stanjura, ministr pro místní rozvoj Petr Kulhánek, ministr dopravy Martin Kupka a ministr životního prostředí Petr Hladík. Diskutovali také hejtman Olomouckého kraje Ladislav Okleštěk, prezident Hospodářské komory Zdeněk Zajíček a další zástupci klíčových institucí.

„Z pohledu MPSV byla hlavně v prvních dnech pro občany nejdůležitější mimořádná okamžitá pomoc. Díky ní se nám obratem podařilo dostat do zasažených domácností více než půl miliardy korun. Přímou v obcích začaly působit mobilní týmy Úřadu práce ČR, které žádosti vyřizovaly. Díky MOP je nyní nově možné hradit také zvýšené náklady na energie, lidé se tedy nemusí bát využívat třeba elektrické vysoušeče. MPSV také spustilo program Povodeň 2024 pro firmy, v jehož rámci pomůžeme s úhradou mzdových nákladů zaměstnanců. ÚP již přijímá žádosti,“ shrnul ministr Jurečka.

Ministerstvo životního prostředí v bezprostřední reakci na povodně vyslalo dvě výzvy, kde na pomoc domácnostem a obcím připravilo 3 miliardy korun. „Jsem rád, že jsme již mohli finančně pomoci tisícům domácností, které byly nejvíce poškozeny ničivými povodněmi. Další žádosti teď procházejí schvalováním. Obec získala paušálně 40 tisíc korun na každou domácnost zasaženou povodní a výši podpory pro jednotlivé domy a byty určují samy podle míry škod. Zároveň další 2 miliardy jsme připravili na obnovu poničených vodovodů, kanalizačních a čistíren odpadních vod. Zásadní je obyvatelům co nejdříve zajistit pitnou vodu a opět uvést do provozu ČOV, aby se minimalizovaly i škody na životním prostředí. V tuto chvíli si u Státního fondu životního prostředí ČR požádalo 22 obcí a měst o 1 191 milionů korun. Šestnácti žadatelům včetně například VaK Jeseník nebo ostrav-

ské ČOV už byly žádosti schváleny, a to za 1 068 milionů korun. Na účtech už má peníze jedenáct obcí,“ vyjmenoval dosavadní pomoc k polovině listopadu ministr životního prostředí Petr Hladík.

Ministr financí Zbyněk Stanjura, který vede koordináční pracovní skupinu pro řešení povodňových škod, ve svém úvodním vystoupení shrnul dosavadní pomoc ze strany státu. „Díky tomu, že jsme v rozpočtu na letošní a příští rok uvolnili celkem 40 miliard korun, státní pomoc tak bude pravděpodobně vyšší než v letech 1997 a 2002, kdy se státní rozpočet podílel na odstranění povodňových škod ve výši 25 %,“ řekl.

Ministr hovořil také o pomoci podnikatelům, kde stát – kromě úlev ze strany finančních úřadů při daňových povinnostech – připravil ve spolupráci s Národní rozvojovou bankou dva podpůrné programy. „Jde jednak o záruku za investiční a provozní úvěry a také o program úvěrový, kde za dodržení určitých podmínek dojde k odpuštění části jistiny. Zatím se jedná o pomoc pro malé a střední podnikatele, ale připravujeme notifikaci i pro velké firmy.“

Zmínil také pomoc pro sportovní prostředí, kdy je ve spolupráci s Národní sportovní agenturou připravován podpůrný programna rekonstrukci sportovišť. „Přijde zhruba o 850 milionů korun, které budou směřovat zejména do Olomouckého a Moravskoslezského kraje,“ sdělil.

Pokud jde o situaci v dopravě, všechny dálnice a silnice I. třídy jsou již zprovozněny a intenzivně se pracuje také na opravě železnic. Škody v této oblasti dosahují bezmála 9 miliard korun, vláda zajistila dostatek peněz na proplacení jejich odstraňování. „Zatím jsme postiženým obcím ze svých pohotovostních zásob poskytli devatenáct mostů, které již slouží a zmírňují dopady povodní, k tomu ještě čtyři mosty a dvě modulární lávky jsou rozpracovány a ve fázi projektů jsou pak další tři modulární lávky a jeden most. Po zprovoznění dálnicích a silničních I. třídy intenzivně pokračují práce na obnově zbyvajících nesjízdných železničních tratí tak, aby letos bylo zprovozněno maximum tratí a byly přístupné pro zimní sezonu,“ řekl ministr dopravy Martin Kupka.

Ministerstvo pro místní rozvoj od začátku listopadu přijímá žádosti do programu Živel 4, ze kterého je možné hradit pronájem přechodného ubytování a prostor pro výuku včetně nákladů na energie. Resort v současnosti analyzuje celkové údaje o škodách, které nejhůře zasažené kraje odeslaly v posledních dnech. ●

► Méně odpadu, více úspor. Podporujeme re-use centra, kompostéry a prevenci jednorázového odpadu či vodíkové vlaky

Nejlepší odpad je ten, který vůbec nevznikne. **Obcím, jejich příspěvkovým organizacím a dalším veřejným subjektům se nyní otevírá nová možnost získat finanční prostředky na projekty, které sníží produkci odpadů v obcích.**

Ministr životního prostředí Petr Hladík vyhlásil v jednom ze sedmi brněnských re-use pointů novou výzvu z Operačního programu Životní prostředí (OPŽP), která podpoří vznik re-use center a nábytkových bank, pořízení domácích kompostérů a nákup opakovaně použitelného nádobí. Celkem je ve výzvě připraveno 400 milionů korun.

„Odpadu produkujeme obrovské množství. Dlouhodobě se snažíme obcím pomáhat s jeho odstraněním, protože pro mnohé obecní rozpočty jsou náklady na komunální odpad vysokou položkou. Důležitá je ale především prevence, což je případ této dotační výzvy. Pokud odpad vůbec nevznikne, není třeba jej drazce odstraňovat,“ vysvětluje ministr životního prostředí Petr Hladík a dodává: „Z nové výzvy z OPŽP mohou obce čerpat finanční příspěvek na koupi kompostérů pro snížení množství komunálního odpadu, dále také na budování re-use center pro opětovné použití výrobků, včetně aktivit pro opravy a prodloužení životnosti výrobků, nebo na podporu prevence vzniku odpadů z jednorázového nádobí a jednorázových obalů.“

Podpora projektů na prevenci vzniku odpadu není žádnou novinkou. Resort životního prostředí tyto projekty podporuje z evropských zdrojů pravidelně, naposledy v loňském roce. „V předchozí výzvě jsme rozdělili z Operačního programu Životní prostředí více než půl miliardy korun. Peníze na předcházení vzniku odpadů získalo na 262 projektů, z nichž už jsou více než dvě třetiny hotové,“ vypočítává ministr Petr Hladík. „Tato výzva je dalším krokem ke snížení množství odpadu v obcích a k finanční úlevě obecním rozpočtům,“ uzavírá ministr.

Řada měst, obcí a organizací této možnosti již využila a pořídila kompostéry pro své občany či otevřela re-use centra, tedy místa, kde končí vyřazené věci, které mohou ostatní ještě využít. Možností minulé výzvy využila například městská svozová a odpadová společnost SAKO Brno, která dostala dotaci ve výši 8,5 milionu korun. „Díky finančním prostředkům z výzvy jsme pořídili vybavení tří našich re-use pointů a podpořili nákup celkem 5 100 kompostérů, které jsme tak mohli ve spolupráci s brněnským magistrátem bezplatně rozdat občanům i zahrádkářským organizacím,“ uvedl generální ředitel SAKO Brno Karel Jelínek.

Další projekt re-use centra chystá i město Brno. „Jako město Brno připravujeme projekt velké re-use centra, které by se ve spolupráci se společností SAKO Brno soustředilo na opětovné využití odpadu.“

Rostoucí množství odpadů je velkou výzvou pro všechny obce a města. Proto velmi vítám finanční podporu na projekty, které se snaží vzniku odpadů předcházet.

Inspirací jsou nám velká centra například ve Vídni nebo v Ostravě. Chceme, aby budova v sobě obsahovala jak maloobchodní plochu bezbariérově dostupnou, tak i dílny na opravu předmětů a vzdělávací prostory. Motivem pro tuto budovu je téma ekologie, cirkularity a její osvěta. Chceme, aby budova byla energeticky udržitelná, v dobré dostupnosti MHD, ale i pro příjezd autem. Významným faktorem je i cenová přístupnost pro občany města Brna a jižní Moravy,“ řekl náměstek primátorky města Brna pro životní prostředí Filip Chvátal.

Finanční podporu re-use center a kompostáren vítá i místostarosta městské části Brno-Židenice, kde se nachází jedno ze sedmi brněnských re-use center, v němž dnes ministr životního prostředí novou výzvu představil. „Rostoucí množství odpadů je velkou výzvou pro všechny obce a města. Proto velmi vítám finanční podporu na projekty, které se snaží předcházet vzniku odpadů. Jedním z takových funkčních projektů je místní re-use centrum, kam lidé odkládají drobný nábytek či věci z domácnosti. Co jeden už nepotřebuje, může využít někdo další. Vnímám to jako další skvělou příležitost pro naše občany, kteří již v minulosti ocenili například rozšíření tzv. hnědých popelnic na bioodpad i do lokalit, které nám sami navrhli. Skvělé jsou i kompostéry zdarma, díky kterým si lidé mohou připravit kvalitní přírodní hnojivo a my snížíme množství odpadu, který bychom museli zbytečně svážet do spalovny,“ uvedl místostarosta městské části Brno-Židenice Štěpán Juránek.

Vedle domácích kompostérů a re-use center se aktuální podpora zaměřuje také na omezení jednorázového nádobí. To se často týká například vánočních trhů, které se pomalu blíží a kde je tento druh odpadu běžný. Dotace umožní obcím pořídit opakovaně použitelné kelímky, tácky, přístroje,

nádoby na potraviny či lahve a obaly a zajistit infrastrukturu potřebnou pro jejich skladování a mytí a další zařízení. „Velmi dobrým počinem, kterým město Brno začalo, je i používání zálohovaných kelímků v rámci vánočních trhů, které umožňují i jejich darování na dobročinné aktivity,“ doplnil náměstek primátorky Filip Chvátal.

Obce mohou peníze využít i na rozšíření stávající odpadové infrastruktury, například sběrných dvorů či svozu komunálních odpadů, ale pouze doplňkově ke třem hlavním aktivitám, a to maximálně do 20 % způsobilých nákladů.

Výzva poskytuje podporu v přibližně poloviční výši celkových nákladů. „Obce mohou získat dotaci až 40 % na pořízení kompostérů, a pokud se rozhodnou pro ekologičtější, tzv. zelené kompostéry, dostanou navíc bonus 15 %. U ostatních podporovaných opatření, která pomáhají předcházet vzniku odpadu, dotace pokryje až polovinu nákladů,“ upřesňuje ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman, jehož úřad žádosti vyřizuje, a dodává: „Podpořené kompostéry nemusí putovat jen na zahrady občanů, obce je mohou využít i pro komunitní zahrady, školy, školky nebo jiné veřejné instituce, což jim dále pomůže při nakládání s odpady.“

Žádat o dotaci mohou obce, městské části hl. města Prahy, dobrovolné svazky obcí, obchodní společnosti, družstva vlastněná ze 100 % veřejnoprávními subjekty a příspěvkové organizace. Příjem žádostí o dotaci potrvá do 30. května 2025. Výzva je průběžná (nesoutěžní) s jednokolovým modelem hodnocení žádostí s celkovou alokací 400 milionů korun. O dotaci lze žádat online přes Portál ISKP21+. Detaily a dokumenty k výzvě naleznete v detailech výzvy. ●

► Modernizační fond: Místo naftových „motoráčků“ vyjedou elektrické, bateriové

Foto: Shutterstock / Michael Nosek

Další krok ke zlepšení veřejné dopravy je tady.

Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci se Státním fondem životního prostředí ČR podpoří výměnu starých osobních vlaků za nové s moderním ekologickým pohonem. **V Modernizačním fondu vyhradilo na tuto oblast 15 miliard korun.**

Je o první nabídku investic na modernizaci veřejné dopravy, kterou má Ministerstvo životního prostředí k dispozici z Modernizačního fondu, a to v programu TRANSGov. „Nyní hovoříme o 15 miliardách korun na osobní vlaky, které cestujícím umožní pohodlnější přepravu v ekologických vlacích a nebudou zatěžovat životní prostředí ani znečišťovat ovzduší. V této výzvě mohou žadatelé získat podporu až ve výši 70 % způsobilých výdajů, a to na výměnu dieselových motorových vozidel za nové, ekologické vozy. V případě starších elektrických vozidel za nové je pak podpora ve výši 40 %. Další 7,3 miliardy korun bude vyčleněno v nejbližší době na modernizaci městské hromadné dopravy,“ popisuje ministr životního prostředí Petr Hladík.

Dodává, že hlavním cílem je ekologizace veřejné dopravy. „Investice z Modernizačního fon-

du směřují primárně na zvýšení energetické účinnosti, dosažení úspory energie a snížení emisí CO₂. Pro občany to znamená, že budou jezdit vlaky s bezemisním pohonem, a tudíž budou dýchat i čistší vzduch,“ doplnil ministr Hladík.

„Moderní železniční doprava, tak jak si ji přejeme a jak ji budujeme, musí být konkurenceschopná, prozákaznická a šetrná. Abychom dokázali tyto cíle naplnit, patří k tomu i pořízení moderních vozidel, která prokazatelně zvyšují poptávku po tomto druhu cestování. Jsem rád, že díky této podpoře budou moci zažít moderní cestování i další cestující,“ říká ministr dopravy Martin Kupka.

Hlavním cílem nabízené investiční podpory je výměna starých naftových železničních souprav pro osobní dopravu. Místo nich budou moci dopravci, respektive objednatel-

lé veřejných služeb, pořídit stroje s elektrickým pohonem, napájené z trakčního vedení (EMU), dále vlaky s elektrickým pohonem a bateriemi (BEMU) či soupravy s elektrickým vodíkovým pohonem (HMU). Možná je také výměna starých elektrických vozidel za nová elektrická (EMU za EMU). Na tento typ modernizace je určena maximálně necelá třetina celkové alokace výzvy, respektive 4,5 miliardy korun.

Dotační výzva je vyhlášena jako dvoukolová. První kolo je soutěžní, kdy žadatelé předloží projektové záměry, které budou hodnoceny podle měrné dotační náročnosti (Kč/kWh/rok), vypočtené na základě energetické náročnosti výchozího, resp. cílového způsobu dopravy. Úspěšné záměry, které postoupí do druhého kola, se už budou moci hlásit v průběžné výzvě o dotační podporu.

„V prvním kole mohou své záměry předkládat kraje ahlavníměsto Praha, které jsou ojednateliv veřejné regionální železniční dopravy. Ve druhém kole mohou žádat úspěšné kraje nebo již vybraní dopravci ve veřejné drážní dopravě na železničních dráhách, disponující zákonnou licencí a smlouvou o veřejných službách na dopravní výkony, ke kterým se bude vztahovat úspěšný projektový záměr z prvního kola výzvy,“ popisuje ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman a dodává: „Projektové záměry do 1. kola dotační výzvy z programu TRANSPORT, podprogramu TRANSGov, je možné podávat v období do 31. března 2025.“

Modernizační fond představuje klíčový zdroj finančních prostředků pro modernizaci energetických systémů a přechod k bezemisní ekonomice. Už nyní významně pomáhá energeticky náročným provozům, podnikům, veřejným subjektům i domácnostem se snižováním spotřeby energie a přechodem k obnovitelným zdrojům energie. Celkem již bylo z realizovaných programů a podprogramů Modernizačního fondu HEAT, RES+, HOUSEnergy, ENERGETS, ENERGOV a PUBGRID v Česku rozděleno přes 111 miliard korun. ●

► Vznikla Platforma pro zakládání energetických společenství

Klíčem k rozvoji komunitní energetiky, tedy společné výroby a sdílení elektrické energie, případně i tepla z obnovitelných zdrojů, jsou energetická společenství. Jejich vznik podporuje Ministerstvo životního prostředí prostřednictvím Národního plánu obnovy. K 19. listopadu 2024 rozhodlo o poskytnutí dotace pro 55 projektů s celkovou alokací 98,7 milionu korun. Pro sdílení dobré praxe vznikla také společná platforma.

„Největší zájem o zakládání energetických společenství, do kterých se zapojují menší skupiny občanů nebo třeba svazky obcí, je v Olomouckém kraji, kde jsme pod-

pořili deset projektů, dále ve Zlínském kraji se sedmi projekty a také v Jihomoravském a Středočeském kraji, kde vznikne shodně šest nových společenství. Komunitní energetika přináší soběstačnost a poskytuje čistý zdroj energie, který není závislý na cenových výkyvech. Vedle přímých úspor pomáhá i tím, že finance zůstávají v regionu, čímž zlepšují lokální ekonomiku. Vznikem energetických společenství posiluje i osobní zapojení lidí do energetických projektů, což může změnit vztah občanů k moderní energetice a oslabit odmítavý přístup místních k výstavbě nových zdrojů energie. A musím podtrhnout fakt, že využití vlastních zdrojů energie pomáhá také proti energetické chudobě,“ říká ministr životního prostředí Petr Hladík.

Ministerstvo životního prostředí vedle finanční podpory připravilo Platformu pro zakládání energetických společenství. Ta bude sloužit jako prostor pro sdílení dobré praxe, rychlou identifikaci bariér a problémů nebo pro poskytování průběžných informací pro zdárnou realizaci podpořených projektů.

V Platformě budou, kromě MŽP a Státního fondu životního prostředí ČR, spolupracovat Energetický regulační úřad, Unie komunitní energetiky a Národní centrum podpory energetických komunit (NCPEK). ●

DOMY PO BABIČCE UŽ LIDÉ OPRAVUJÍ ROK. JAKÉ JSOU VÝSLEDKY PROGRAMU?

Před rokem se spustil motivační program Oprav dům po babičce. Je zaměřen na energetické úspory starších rodinných domů. **Pro majitele takových domů je program velmi přístupný v tom, že kombinuje finanční podpory. Žadatel získá zálohovou dotaci a k ní může využít výhodný úvěr od stavebních spořitelen.**

Na zkušenosti s programem jsme se ptali šéfa Asociace stavebních spořitelen Libora Vošického a ředitele Státního fondu životního prostředí ČR Petra Valdmana.

LIBOR VOŠICKÝ: LIDÉ OCEŇUJÍ NIŽŠÍ ÚROK I PORADENSTVÍ

Foto: archiv ASS

Jak hodnotíte z pohledu šéfa Asociace stavebních spořitelen spolupráci v rámci programu Oprav dům po babičce (Nová zelená úsporám)?

Spolupráci hodnotím velmi pozitivně. Umožňuje nám efektivně podporovat domácnosti v jejich snaze o energeticky úsporné rekonstrukce. Finanční prostředky jsou omezené a pouze dotacemi tolik potřebné tempo renovací zvýšit nedokážeme. Je proto nutné kombinovat veřejné a soukromé zdroje právě formou zvýhodněných úvěrů. Peníze, které si lidé půjčí a pak splatí, se totiž do

Zájem o zvýhodněné úvěry je vysoký a stále roste. Od března do října poskytly stavební spořitelny 721 úvěrů za více než 993 milionů korun.

systému vracejí a pomáhají renovovat další a další domy. Díky spolupráci se Státním fondem životního prostředí ČR můžeme klientům poskytnout nejen finanční podporu, ale také odborné poradenství, což je pro úspěšnou realizaci projektů klíčové.

Proč byste žadatelům doporučil využít zvýhodněný úvěr k dotačnímu programu? Jaké jsou jeho hlavní výhody například proti srovnatelným standardním produktům?

Zvýhodněný úvěr k dotaci nabízí několik klíčových výhod. Oproti nezajištěným úvěrům na rekonstrukce je to především poloviční úroková sazba, která snižuje celkové náklady na financování. Dále je zde výhodná kombinace s dotací vyplácenou předem a v neposlední řadě poskytujeme úvěr bez zástavy nemovitosti se splatností až 25 let. Díky všem těmto parametrům jsou energeticky úsporné rekonstrukce dostupnější pro více domácností.

Jaký aktuálně evidujete zájem o zvýhodněné úvěry? Je zájem takový, jaký jste předpokládali, nebo nižší či vyšší? A jak odhadujete vývoj zájmu v budoucnu?

Zájem o zvýhodněné úvěry je vysoký a stále roste. Od března do října poskytly stavební spořitelny 721 úvěrů za více než 993 milionů korun. Dotační poradenství využilo ve stavebních spořitelnách téměř 16 tisíc klientů. Vidíme, že si lidé stále více uvědomují důležitost energeticky úsporných opatření. Očekáváme, že tento trend bude pokračovat zejména s rostoucím povědomím o výhodách úspor energií a rozšiřováním dotačních programů. Nesmíme zapomenout, že tyto renovace dělají lidé hlavně pro sebe. Díky nim ušetří, zvýší tržní cenu svých nemovitostí a bude se jim lépe bydlet.

Dá se nyní říci, zda je v některých regionech zájem vyšší, nebo zda je zájem rovnoměrně rozložený?

Zájem je poměrně rovnoměrně rozložený po celém Česku. Vyšší poptávku zazna-

menáváme v regionech, kde žije větší počet obyvatel v rodinných domech nebo kde jsou energetické náklady vyšší zejména kvůli horšímu stavu nemovitostí. O dotační poradenství byl například v říjnu největší zájem v Jihočeském a Středočeském kraji, nejmenší v Karlovarském kraji a na Vysočině. To koresponduje s výsledky studie, kterou jsme ve Stavební spořitelně České spořitelny vypracovali spolu s poradenskou společností KPMG. Ta říká, že z pohledu zateplení bytů je situace nejlepší v Karlovarském a Jihomoravském kraji. Naopak nejméně zateplených domů je v Královéhradeckém a Libereckém

kraji. A nejvíce rodinných domů je pak ve Středočeském a Jihomoravském kraji.

Stavební spořitelny nabízejí i poradenství. Pokud přijdu na pobočku jako klient a zájemce o úvěr, s čím vším mi poradí?

Každá stavební spořitelna má proces nastaven trochu jinak. V Buřince máme speciální tým dotačního poradenství. Naši poradci vám pomohou s celým procesem, od informace o dostupných dotačních programech přes asistenci s podáním žádosti o dotaci až po poradenství, jak optimálně

nastavit financování. Naším cílem je zajistit, aby každý klient měl na jednom místě všechny potřebné informace a podporu pro úspěšnou realizaci svého renovačního projektu.

Máte od klientů nějakou zpětnou vazbu, co nejvíce oceňují?

Klienti nejvíce oceňují komplexnost našich služeb, zejména kombinaci odborného dotačního a finančního poradenství. Devět z deseti klientů oceňuje také rychlost a jednoduchost získání úvěru, což jim umožňuje rychle začít s rekonstrukcí. ●

PETR VALDMAN: KOMPLEXNÍ RENOVACE DOMŮ JSOU OPĚT V KURZU

Jak po roce hodnotíte program Oprav dům po babičce?

Hodnotíme jej velmi dobře. České domácnosti dostaly poprvé k dispozici unikátní finanční nástroj, zálohovou dotaci kombinovanou s výhodným úvěrem na důkladné renovace starších rodinných domů. Program z rodiny dotačních titulů Nové zelené úsporám oslovil již více než šest tisíc domácností, převážně mladých rodin, které si řekly o téměř šest miliard korun.

Co je hlavní cílem programu?

Primárně jsme ho koncipovali jako pomoc mladým českým rodinám při zajišťování vlastního důstojného a současně úsporného bydlení. My jako Státní fond životního prostředí ČR roky podporujeme energetické úspory domácností z programu Nová zelená úsporám. Nová kombinace zálohové dotace a výhodného úvěru pomáhá odbourat bariéru u žadatelů, kteří by rádi úsporná opatření udělali, ale nemají dostatek vlastních vstupních prostředků na nákladnou komplexní renovaci. Také jsme chtěli motivovat domácnosti k rekonstrukci starších domů, kterých je mnoho. Je lepší opravit starší dům, než aby nová výstavba ukusovala cennou zemědělskou půdu.

Jsou právě komplexní renovace tím hlavním cílem?

Ano, to je optimum. Koncipujeme tak většinu dotací. Pro životní prostředí je nejlepší, když se jedná o komplexní úpravy, kdy se udělá maximum možného. A samozřejmě je

Foto: archiv SFŽP ČR

to výhodné pro žadatele, jednak v budoucích úsporách za energie, jednak v tom, že komplexní renovace oceňujeme vyšším bonusem. Zatímco v předchozí etapě programu Nová zelená úsporám se jen čtvrtina žádostí o podporu na zateplení týkala komplexních renovací, v nové etapě od září 2023 se do hlubokých a nejvíce úsporných rekonstrukcí pouští již tři čtvrtiny žadatelů. Více než 90 % žadatelů využívá možnost zahrnout do projektu i další opatření, která umocňují výsledný úsporný efekt renovace. Jedná se například o obnovitelné zdroje energie.

O kolika penězích na jeden dům mluvíme?

V programu Oprav dům po babičce mohou získat ekonomicky aktivní majitelé rodinných domů či rekreačních objektů využívaných k trvalému bydlení až jeden milion korun na komplexní zateplení obálky budovy, a to ještě před započítáním renovace. Další statisíce korun dostanou navíc na ekologické zdroje tepla, fotovoltaiku, systémy na hospodaření se srážkovou a odpadní vodou a další úsporná a adaptační řešení. Je tam také rodinný bonus ve výši 50 tisíc korun za každé nezaopatřené dítě žadatele.

Dotaci doplňuje i možnost získat výhodný úvěr.

Zvýhodněný úvěr je poskytován úspěšným žadatelům v programu Oprav dům po babičce na pokrytí způsobilých výdajů na renovaci a může dosáhnout až dvojnásobku schválené dotace. Spolupracujeme se stavebními spořitelny a UniCredit Bank, které nabízejí ve srovnání s běžnými úvěry poloviční úrok. ●

Pro životní prostředí je nejlepší, když se jedná o komplexní úpravy, kdy se udělá maximum možného. A samozřejmě je to výhodné pro žadatele, jednak v budoucích úsporách za energie, jednak v tom, že komplexní renovace oceňujeme vyšším bonusem.

► **Město Úvaly se vydalo na ambiciózní cestu** plošné zelené proměny, čímž se stává vzorovým příkladem v zavádění adaptační strategie na změnu klimatu v městském prostředí.

MĚSTO ÚVALY SE PROMĚNILO V ZELENOU OÁZU

Foto: Zora Kopecká

Před touto proměnou město nijak nevyčnivalo: plochy zeleně byly podprůměrné a neudržované, staré stromy dožívaly a nové výsadby byly vzácné, nekoncepční a často nevhodně zvolené. Dnes, v souladu s Generelem zeleně a Strategickým plánem rozvoje zeleně města Úvaly, se město systematicky transformuje v zelené, adaptované a příjemné místo k žití.

Moderní trendy zahrnují hospodaření s dešťovou vodou, úspornější údržbu zeleně a výsadbu rostlin odolných vůči změně klimatu i nehostinnému městskému prostředí. Komplexní přístup k plánování a péči o zeleň dělá z Úvaly město připravené na klimatické výzvy budoucnosti, čímž se stává inspirací pro další radnice. Od roku 2016 se v Úvalech na základě Generelu zeleně a Strategického plánu rozvoje zeleně systematicky zaměřují na zvýšení kvality a množství městské zeleně. Cíle zahrnují adaptaci městské zeleně na klimatickou změnu, zkvalitnění zelených ploch nebo definování priorit pro dlouhodobou stabilitu a rozvoj města. Klíčovou součástí je úzké

Foto: Zora Kopecká

zapojení městského vedení a mezioborové pracovní skupiny, která zajišťuje koordinaci a efektivitu všech kroků. Projekt klade důraz na zadržování dešťové vody, ochlazení ovzduší, stínění a skladbu rostlin odolných vůči městským podmínkám a klimatickým extrémům.

Za dlouhodobou práci získalo město v listopadu ocenění Adapterra Awards v kategorii Sídla. „Úsilí, které předchází vedení města společně s ateliérem Štefloví a dalšími věnovalo přípravě a realizaci projektu a na které jsme před dvěma lety navázali, se vyplatilo. Odborná porota vybrala naše město jako vítěze této soutěže v kategorii

Sídla. Ráda bych poděkovala všem, kteří stáli u zrodu tohoto projektu a až do dnešního dne se podílejí na jeho realizaci. Je skvělé, že se naše město dostalo do pozice, kdy může sloužit jako inspirace a příklad dobré praxe pro ostatní radnice,“ uvedla starostka Úvaly Markéta Rydvalová. Město získalo i odměnu 50 tisíc korun, kterou – jak uvedla starostka – nepřekvapivě využijí na další rozvoj a údržbu zeleně města.

Multifunkční funkce ploch zeleně v sobě nese hned několik hlavních výhod. Zeleň architektonicky organizuje a dotváří veřejné prostory. Pozitivně ovlivňuje psychiku obyvatel a formuje jejich vztah k místu, kde žijí. Ekonomické výhody zahrnují snížení nákladů na údržbu díky převodu zbytkových ploch trávníků na keřové výsadby.

Základem úspěchu bylo v tomto případě detailní a strategické plánování, které probíhalo v několika fázích. Na základě Generelu zeleně bylo město rozděleno do 200 ploch, autoři popsali stávající stav a cílový stav, vytvořili pasport zeleně, plán péče o zeleň a projekt péšebních opatření. Tyto nástroje zajišťují, že každodenní údržba

Foto: Zora Kopecká

O MĚSTĚ

Úvaly (německy Auwal) jsou město ve střední části okresu Praha-východ. Rozkládají se přibližně 20 kilometrů východně od centra Prahy, 9 km západně od Českého Brodu a 13 km jižně od města Brandýs nad Labem-Stará Boleslav. Žije tam přibližně 7 500 obyvatel. První písemná zmínka o Úvalech se objevuje krátce před rokem 1300. Vzhledem k pravidelnému uspořádání staré zástavby obce a k dochovaným písemným zmínkám je možné datovat založení Úval nejpozději do poloviny 13. století. Úvaly vznikly u brodu přes říčku Výmolu podél důležité obchodní stezky, později nazývané Trstevnická stezka.

Projekt klade důraz na zadržování dešťové vody, ochlazení ovzduší, stínění a skladbu rostlin odolných vůči městským podmínkám a klimatickým extrémům.

a rozvoj zeleně jsou systematické a efektivní. Město postupně realizuje projekty napříč celým územím, včetně rekonstrukcí náměstí, parků a uličních prostor. Častější jsou investice, kdy se při běžných opravách myslí i na zkvalitnění zeleně, vyskytují se však i realizace iniciované primárně kvůli zeleni.

Strategií města je také kombinace různých druhů stromů tak, aby celkové složení odolávalo klimaticky horším městským podmínkám, nemocem a škůdcům. Pokud je totiž jeden druh napaden, pak ostatní přežijí. Jedinou výjimkou byla výsadba osmnácti platanů na náměstí, které nahradily původní klimaticky nevhodné lípy.

Město postupuje menšími projekty v různých částech obce. Celkově bylo v rámci všech těchto menších projektů vysazeno přibližně 320 stromů. Projekty zahrnují také přeměnu zbytkových trávníků na keřové výsadby, což snižuje náklady na údržbu a zvyšuje biodiverzitu. Dalšími příklady jsou izolační clony podél ulic a nové zelené ostrůvky na parkovištích, které zlepšují podmínky pro život v městských prostranstvích a ochlazují město.

Úpravy zeleně doplňují nenáročnou úpravu veřejného prostoru v duchu modrozelené infrastruktury jako snížené obrubníky a vyspádování chodníků do trvalkových záhonů, aby se dešťová voda zasakovala do půdy a neodtékala do kanalizace. Město také instaluje akumulaci nádrže na dešťovou vodu k využití na zalévání.

Jednou z největších výzev při realizaci byla výsadba stromů v uličních prostorech. Inženýrské sítě, jako jsou vodovody, plynovody a elektrické kabely, často bránily nebo výrazně komplikovaly plánované výsadby. V některých lokalitách nebylo možné stromy vysadit vůbec. Přesto se město nevzdalo a nadále usilovně pracovalo na nalezení nejlepších možných způsobů, jak přinést více zeleně do veřejných prostor, a to i přes tyto technické překážky.

Dobře připravená strategie umožnila snadnější přístup k žádostem o různé formy dotačních a grantových podpor na realizaci opatření, město čerpalo peníze na zeleň například z Národního programu Životní prostředí. Díky těmto podporám se podařilo uskutečnit mnoho plánovaných záměrů. ●

ECHO

Povodí Labe revitalizuje rameno v Semonicích

Povodí Labe se zapojilo do výzvy Národního programu Životní prostředí, který podporuje projekty na ochranu a zlepšování životního prostředí v České republice. Konkrétně se jedná o výzvu 4/2023: Adaptace ekosystémů na změnu klimatu – správcí vodních toků. Předmětem projektu je revitalizace odstaveného ramene Labe v lokalitě Semonice spočívající ve vytěžení cca šesti tisíc metrů krychlových bahnitého sedimentu, jeho odvodnění a následné likvidaci v souladu se zákonem. Akce dále zahrnuje komplexní vegetační úpravy: kácení přestárých dřevin, zejména nepůvodních hybridních topolů a realizaci náhradní výsadby.

Je spuštěn příjem žádostí do Programu péče o krajinu 2025

Výzva v podprogramu pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí (PPK B) je určena pro neinvestiční projekty zaměřené na podporu zvláště chráněných druhů a jejich biotopů, likvidaci invazních druhů rostlin či na péči o památné či významné stromy v krajině mimo zvláště chráněná území. Příjem žádostí probíhá do 9. ledna 2025. Pro rok 2025 je na podprogram PPK B vyčleněna finanční částka ve výši 32 milionů korun. Maximální možná výše podpory na jednu žádost je 250 tisíc korun až do 100 procent vynaložených způsobilých nákladů na realizaci opatření. Žádosti do PPK B se podávají na příslušná regionální pracoviště Agentury ochrany přírody a krajiny ČR prostřednictvím Jednotného dotačního portálu. Pro vytvoření rozpočtu žádosti a zákresu opatření slouží webová aplikace rozpocet.nature.cz.

Sokolov přestaví ruinu na polikliniku

Zhruba pětadvacet lékařů, zejména stomatologů a pediatrů, má najít nové zázemí v objektu bývalého sídla hygienické stanice v Sokolově. Rekonstrukci objektu za 80 milionů korun plánuje město, jež má již hotovou projekto-vou dokumentaci. V objektu by mělo vzniknout až pětadvacet ordinací pro lékaře. Budova dostane nová okna i zateplení. Město si požádalo o dotaci z Operačního programu Spravedlivá transformace, chtělo by si sáhnout až na 75 procent očekávaných nákladů. Realizace se má zahájit v únoru a práce by měly být dokončeny na jaře 2026 se zasakovacím povrchem s prorůstající travou a stromy.

► Přehledný návod ukáže, jak na energetické úspory v nemocnicích

Meziresortní skupina pod vedením Ministerstva zdravotnictví představila podrobnou metodiku k projektům energetických úspor EPC, které mohou českému zdravotnickému systému ušetřit miliardy korun na energiích.

Dokument vytvořil tým složený ze zástupců resortu zdravotnictví, ministerstev financí a životního prostředí, Státního fondu životního prostředí ČR a Asociace poskytovatelů energetických služeb (APES). Přináší ucelený pohled na EPC projekty a představuje strukturovaný návod, jak co nejefektivněji úspory v nemocnicích zavádět.

„Projekty s metodou EPC plně podporujeme, protože přináší nejen energetické úspory a zajištění částečné energetické soběstačnosti subjektů, ale také značné úspory CO₂ na provozu budovy. Z 36 žádostí na energetické úspory a využívání obnovitelných zdrojů energie podaných v programu Ministerstva životního prostředí bylo dosud díky Státnímu fondu životního prostředí dokončeno šest projektů s dotací podporou 859 milionů korun a v realizaci je dalších jedenáct projektů s dotací 959 milionů korun. Zbýlých devatenáct žádostí je v procesu administrace. Model EPC je pro nemocnice a zřizovatele velmi výhodný, protože investiční splácí až ze skutečných garantovaných úspor v průběhu několika let a jen za loňský rok překročila roční úspora z EPC projektů 400 milionů korun,“ dodává ministr životního prostředí Petr Hladík.

„Projekty energetických úspor představují pro tuzemské nemocnice potenciál úspor v řádu miliard korun. Ze zkušeností velkých i menších nemocnic víme, že EPC skutečně fungují a chceme dát i ostatním nemocnicím přehledný návod, jak při jejich přípravě a realizaci postupovat. Nemocnice jsou energeticky velmi náročné provozovat a ušetřené prostředky můžeme využít na zkvalitňování péče, nákup nových přístrojů nebo na lepší financování zdravotníků. Naše pracovní skupina chce postupně přicházet i s dalšími doporučeními s tím,

co můžeme pro rychlé rozšíření EPC udělat,“ říká ministr zdravotnictví Vlastimil Válek.

Zájem o energetické úspory formou EPC projektů ze strany nemocnic v posledních letech rychle roste. Podle dat Asociace poskytovatelů energetických služeb (APES) dokázaly EPC projekty v českém zdravotnictví uspořít od roku 2012 zhruba jednu miliardu korun a výrazně tak pomoci nejen zdravotnickému sektoru, ale i státnímu rozpočtu.

„Jakékoliv kroky, které vedou k úsporám veřejných peněz, jsou pro nás samozřejmě dobrou zprávou. Vláda slíbila, že bude veřejné finance konsolidovat, a nemocnice neopřetržitým provozem jsou dalším konkrétním příkladem, kde je možné najít nemalé úspory,“ vysvětluje ministr financí Zbyněk Stanjura.

EPC projekty už nyní šetří desítky milionů korun například v pražské Thomayerově nemocnici, Fakultní nemocnici v Motole, Nemocnici Na Homolce, Psychiatrické nemocnici Bohnice nebo v nemocnicích v České Lípě a Mladé Boleslavi. „Z našich dat víme, že EPC projekty mohou uspořít obrovské částky a jejich potenciál ještě zdaleka není vyčerpán. O to víc si vidíme toho, jak Ministerstvo financí přistoupilo k celé problematice a že mohl vzniknout tento meziresortní odborný tým, který přináší konkrétní výsledky. V dokumentu, který dnes oficiálně představujeme, najdou manažeri nemocnic přehledný návod, jak EPC projekty probíhají, jaká je jejich časová a personální náročnost nebo jaké jsou konkrétní možnosti jednotlivých úsporných opatření a jak postupovat pro získání dotací nebo úvěrového financování,“ dodává předseda APES Miroslav Marada.

Foto: archiv SFZP ČR

„Zkušenosti z dosavadních projektů v nemocnicích ukazují, že EPC skutečně dobře funguje a není důvod k jakýmkoliv obavám. EPC neznamená jen úspory, ale také výraznou modernizaci včetně zateplení budov, výměny oken, osvětlení, vzduchotechniky a podobně. Výrazně se také zlepšuje komfort pro lékaře, zaměstnance i pacienty. EPC jsou velmi komplexní projekty, kde na sebe jednotlivá opatření navazují a dohromady tvoří ideální mix, který vede k nejlepšímu výsledku. Podle našich propočtů je potenciál úspor jen ve veřejných budovách až 20 miliard korun ročně. A to už je opravdu zajímavá částka i z celostátního pohledu,“ vysvětluje Kamil Čermák, předseda Svazu moderní energetiky, jehož je APES členem.

Energetické úspory jsou navíc koncipovány tak, že nemocnice splácí projekt až z realizovaných úspor, což minimalizuje dopady na jejich cash flow. Vedení nemocnic mohou navíc využívat i řadu dotačních programů nebo fondů z národních i evropských zdrojů.

„Přínos úspor pro provoz nemocnic je nesporný a i my se je snažíme všemožně podporovat. Více než pětina investic do úsporných opatření podpořených za posledních pět let z Operačního programu Životní prostředí proběhla metodou EPC. To je velmi slušné číslo, protože kombinovat EPC s dotacemi je možné teprve několik posledních let,“ říká ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Energetické služby se zárukou úspor (z angl. Energy Performance Contracting, zkráceně EPC) zahrnují návrh úsporných opatření, přípravu, realizaci a případně zajištění financování projektu vedoucí k úsporám energie budov. Zákazník nepotřebuje žádné vlastní finanční zdroje, protože realizaci postupně poskytovatelí splácí z výsledných a smluvně garantovaných úspor. Veškerá rizika projektu nese poskytovatel, a pokud úspor není dosaženo dle předem stanoveného modelu, hradí poskytovatel rozdíl. Součástí EPC je pečlivý energetický management. Investice do projektu metodou EPC mají obvykle návratnost šest až deset let. ●

Foto: archiv SFZP ČR

► Kotle teplárny v Dětmarovicích spalují uhlí tuto zimu naposledy

Jistotu dodávky biomasy na deset let dopředu má vyřešeno nová nízkoemisní teplárna v Dětmarovicích, kterou ČEZ staví v sousedství dnešních teplárenských zdrojů.

Nová teplárna bude v budoucnu potřebovat jak plyn, tak 25 tisíc tun biomasy ročně. Energetici si její dodávku už nyní zajistili smlouvami se čtveřicí dodavatelů z Moravskoslezského kraje. Aktuální topná sezóna, kterou navzdory povodním zahájily Dětmarovice tak rychle, jak jen to bylo možné, je poslední, kdy s výrobou tepla pomůže uhlí.

„ČEZ chce v celém Moravskoslezském kraji zůstat spolehlivým partnerem i po další desítky let a zachovat výhody centrálního zásobování teplem pro naše zákazníky. Pokračujeme tak v dříve oznámeném plánu na nahrazování uhlí moderními plynovými a biomasovými zdroji. Jsem rád, že se nám dodávka biomasy podařilo zajistit už s předstihem přímo z Moravskoslezského kraje. Dětmarovice jsou tak pro Česko příkladem úspěšné a pružně provedené transformace uhlé lokality na moderní energetický areál, který zachová stabilní dodávky tepla odběratelům v Bohumíně a Orlové,“ říká předseda dozorčí rady ČEZ Teplárenská Kamil Čermák.

V tuto chvíli v Dětmarovicích stojí dvě starší plynové kotelny o výkonu 2 × 22 MWt a také zcela nová plynová kotelna o výkonu 18,4 MWt. Tyto tři plynové zdroje jsou samy schopny zajistit dodávku tepla pro Orlovou i Bohumín. Další modernější plynové a biomasové zdroje tu však ještě vzniknou do roku 2026, aby

byla dodávka tepla v budoucnu co nejefektivnější a nevyhodnější pro zákazníky. A nové Dětmarovice v těchto týdnech skutečně rostou doslova před očima. Před dokončením je regulační stanice plynu a už na jaře 2025 začnou postupně vznikat další objekty. Půjde především o biomasový zdroj o výkonu 8 MWt, kogenerační jednotky o celkovém výkonu 22 MWt a centrální elektrickou stanici, která je energetickým srdcem nového zdroje. Postupně uvádění do provozu jednotlivých zdrojů včetně plynové kotelny o výkonu 27 MWt proběhne již v průběhu roku 2026. Právě tyto zdroje se v dalších desítkách let postarají o spolehlivé dodávky tepla pro zákazníky napojené na systém centrálního zásobování teplem. Jen v Orlové a Bohumíně jde o 15 tisíc domácností, které budou mít díky novým Dětmarovicím jistotu dodávku tepla nejméně do roku 2040.

„Jsme rádi, že přechod z uhlí na plyn a biomasu probíhá podle plánu. Chceme efektivně spolupracovat na změně energetické základny kraje, zlepšování kvality životního prostředí a udržení zaměstnanosti při probíhajících strukturálních změnách v uhlé průmyslu,“ říká hejtman Moravskoslezského kraje Josef Bělca.

Dlouho plánovaný konec uhlí v Dětmarovicích se pozitivně projeví i na životním prostředí. Emise CO₂, síry, dusíku a tuhých znečišťujících látek se sníží odhadem o 93 až 97 %. Celý projekt transformace teplárenství bude podpořen dotacemi Modernizačního fondu z programu HEAT.

„Už během posledních topných sezon v Dětmarovicích pocházelo dodávané teplo z velké části z plynu. Výroba elektřiny z uhlí se postupně utlumovala s tím, jak přestávají být uhlé zdroje rentabilní. Letos jsme v Dětmarovicích zahájili stavbu regulační stanice plynu a postupně tu vyrostou

i další moderní zdroje tepla, kterými budou 8 MWt biomasová kotelna, dvě 11 MWt kogenerační jednotky a záložní plynové kotelny. V současnosti máme pro většinu těchto zdrojů ukončená výběrová řízení a probíhá výstavba. Současně máme vyřešeno i otázku paliva pro biomasový kotel. Protože chceme dát našim zákazníkům jistotu na léta dopředu, uzavřeli jsme už teď se čtyřmi hlavními dodavateli biomasy v regionu smlouvy až do roku 2034,“ říká generální ředitel ČEZ Teplárenská Rostislav Díža.

„Pro devět tisíc odběratelů dálkového tepla v Orlové jsou dodávky z nové dětmarovické teplárny klíčové. Lidé si na tento pohodlný způsob zvykli a je dobře, že zůstane zachován i v době, kdy se uhlí v celém našem kraji stává minulostí,“ říká starostka Orlové Lenka Brzyszkowská.

„S centrálním zásobováním tepla z Dětmarovic máme dlouholetou dobrou zkušenost a považujeme ji za nejlepší volbu pro naše město i do budoucna. Více než pět tisíc domácností tak bude mít dlouhodobou jistotu dodávek. Spolupráce Bohumína s ekologičtější teplárnou v Dětmarovicích je pro celý náš kraj příkladem, že jde fungovat udržitelněji, a přitom si zachovat standard dodávek,“ říká starosta Bohumína Petr Vícha.

Provelkou část zastávajících zhruba 170 zaměstnanců pracujících v uhlé výrobě se přechodem na biomasu a plyn v tuto chvíli nic nezmění a zůstávají zaměstnanci elektrárny. Někteří postupně přejdou do nových teplárenských zdrojů a pro ostatní se ČEZ snaží najít uplatnění v rámci svých jiných aktivit v regionu, například při budování a provozu nových obnovitelných zdrojů, v rámci doplňování stavů poruchových čer nebo jinde ve Skupině ČEZ na profese provozních elektrikářů, montérů, svářečů atd. Část zaměstnanců budou Dětmarovice potřebovat i při pracích na ukončení provozu současné uhlé teplárny. ●

► Dotace cílí na nebezpečné fluorované plyny

Česko připravilo další opatření ke snížení emisí skleníkových plynů. Ministerstvo životního prostředí vyhláší prostřednictvím Státního fondu životního prostředí ČR novou dotační výzvu zaměřenou na snížení emisí fluorovaných skleníkových plynů, tzv. F-plynů. Jedná se o uměle vytvořené chemické látky, které mají výrazně vyšší potenciál globálního oteplování než oxid uhličitý, a to v řádu sto až desítek násobku. Proto jsme připravili výzvu z Národního programu Životní prostředí na snížení pravděpodobnosti vypouštění fluorovaných skleníkových plynů do ovzduší. Máme v ní pro žadatele připraveno 30 milionů korun a příjem žádostí bude spuštěn 1. ledna 2025.

„Fluorované skleníkové plyny, které využíváme v celé řadě zařízení – od chlazení a klimatizace po tepelná čerpadla a zařízení v energetice – mají mnohonásobně vyšší účinek na změnu klimatu než oxid uhličitý. Emise těchto plynů v posledních dekádách navíc prudce narostly, proto patří mezi regulované látky, které je nezbytné kontrolovat a snižovat míru jejich používání. Právě s tím má pomoci čerstvě vyhlášená dotační výzva. V ní celkem 30 milionů korun podpoříme projekty zahrnující sběr, regeneraci a odborné školení pro práci s těmito látkami,“ uvádí ministr životního prostředí Petr Hladík.

Dotační titul je určen osobám, které mají certifikaci podle Zákonu o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, a o fluorovaných skleníkových plynech, dále školicím střediskům, vzdělávacím institucím a hodnotícím a certifikačním subjektům. Z dotace je možné

podpořit investiční náklady na zařízení pro regeneraci fluorovaných skleníkových plynů i na vybavení školicích středisek a vzdělávacích prostor pro osoby manipulující s těmito látkami nebo na tvorbu výukových materiálů. „Školení pracovníků, kteří s F-plyny manipulují, je důležité, aby nedocházelo k jejich únikům do ovzduší. Výzva se zaměřuje také na subjekty, které poskytují akreditované vzdělávání v oblasti chlazení,“ upřesňuje ředitel Státního fondu životního prostředí Petr Valdman.

Výše podpory se pohybuje od 400 tisíc do 4 milionů korun na jeden projekt podle typu aktivity. Příjem žádostí začne 1. ledna 2025 a potrvá až do 31. prosince 2025, nejpozději však do vyčerpání alokace. Žádosti se podávají online přes web zadosti.sfzp.cz. ●

► Vítězové Adapterra Awards 2024: zabodovala zahrada s výhledem na Trosky, zelené město i kanceláře z unimobuněk

Šestý ročník soutěže Adapterra Awards, pořádaný Nadací Partnerství, ocenil projekty, které významně přispívají k adaptaci na změnu klimatu v české krajině a městech. Veřejnost i odborná porota letos vybíraly z dvacítky finalistů. **Vítěze pořadatelé soutěže vyhlásili v rámci konference Voda a veřejný prostor 6. listopadu 2024 v Praze. Státní fond životního prostředí ČR byl partnerem soutěže.**

Odborná porota určila vítěze tří hlavních kategorií: Krajina, Budovy a Sídla. V první zvítězila vydařená Revitalizace mokřadů v Krkonošském národním parku, která zvýšila retenci vody v krajině, nastartovala původní rašeliniště a podpořila biodiverzitu. Tento projekt jsme podpořili z Operačního programu Životní prostředí.

Ocenění v kategorii Sídla získala Kompletní zelená proměna města Úvaly, které je svým komplexním přístupem k plánování a péči o zeleně inspirací i pro další české radnice. „Moderní trendy zahrnují hospodaření s dešťovou vodou, úspornější údržbu zeleně a výsadbu rostlin odolných vůči změně klimatu i nehostinnému městskému prostředí,“ vysvětlují zástupci Ate-lieru Šteflovci.

V kategorii Budovy odbornou porotu nejvíce zaujala Administrativní budova FORTEMIX Paskov. Porota ocenila zejména opětovné využití materiálů, jako jsou palety a unimobuněk. To snížilo nejen náklady na stavbu, ale také uhlíkovou stopu celého projektu. Má i estetickou hodnotu. „Recyklace materiálů a zelená řešení ve výstavbě nejen šetří zdroje, ale také vytváří příjemné pracovní prostředí, které se stalo oblíbeným místem pro zaměstnance,“ poukazuje za architektky Radka Ulmanová.

Porota hodnotila také projekty spadající do speciální kategorie letošního ročníku zaměřené na Průmysl. Cenu si odnesla Kloboucká lesní za svoji moderní administrativní budovu postavenou výhradně z materiálů

vyrobených přímo na místě – na lince vzdálené ani ne sto metrů od samotné stavby.

Do online hlasování o Cenu sympatie se zapojilo 9 588 lidí. Nejvíce letos u veřejnosti s počtem 2 750 hlasů zabodovala Zahrada Panorama. Z bývalého řepkového pole ji vytvořili manželé Halamovi, nechybí v ní zelená střecha, hospodaření s vodou, extenzivní seč a další šetrné postupy a technologie.

Všechny vítězné i finálové projekty se staly součástí online databáze dobré praxe #jaknaklima, dostupné na www.adapterraawards.cz, která slouží jako inspirace pro obce, jednotlivce i firmy. Zkrátka pro ty, kteří hledají osvědčené způsoby, jak připravit města i krajinu na čím dál častější extrémní počasí. ●

1. Administrativní budova FORTEMIX Paskov
2. Přeměna lomu svaté Anny v přírodní zahradu
3. Revitalizace mokřadů v Krkonošském národním parku
4. Zahrada Panorama

Foto: Zora Kopecká

Foto: Zora Kopecká

Foto: Zora Kopecká

Foto: Zora Kopecká

► Životní prostředí se v Česku dlouhodobě zlepšuje

Postupně se snižuje také uhlíková náročnost ekonomiky, potvrzuje Zpráva o životním prostředí ČR za rok 2023.

Rychlejší odklon od fosilních zdrojů energie brzdí vnější faktory jako kolísání cen a dostupnost energie kvůli nestabilní geopolitické situaci. To ovlivňuje chování domácností a firem ve vztahu k životnímu prostředí.

„Pozitivní závěr ze Zprávy o životním prostředí 2023 je jednoznačný. Díky významným investicím do ochrany je stav životního prostředí výrazně lepší než v předchozích desetiletích. A díky modernizaci, růstu ekonomiky a přijatým zákonům dokážeme životní prostředí lépe chránit a zároveň zvyšovat výkon ekonomiky. To ale neznamená, že naše ovzduší, voda, půda nebo živá příroda jsou v optimálním stavu. Rok 2023 byl v Česku nejteplejší v historii pozorování a zvyšují se hrozby spojené se změnou klimatu, zejména častější extrémní jevy počasí a jejich dopady, jak nám důrazně připomněly nedávné povodně. Proto jsme připravili tři zásadní novely na ochranu vody, půdy a ovzduší. Klimatická změna je neopomenutelný fakt a musíme dělat vše pro to, abychom zmírily její dopady,“ shrnuje ministr životního prostředí Petr Hladík.

Kvalita ovzduší i vody se zlepšuje

Čistota ovzduší se v posledních letech zvyšuje a oblastí s překročenými limity škodlivin je díky mírným zimám velmi málo. Česko směřuje ke splnění národních závazků pro snížení emisí do roku 2030, ovšem s výjimkou emisí amoniaku, kde je splnění zatím nejisté. Část domácností však stále využívá k vytápění paliva a technologie, které výrazně znečišťují ovzduší. Spalování uhlí a dřeva v domácnostech produkuje nejen prachové částice, ale i škodlivé látky, které se mohou hromadit v životním prostředí a ohrožovat lidské zdraví. Díky dotačním programům Ministerstva životního prostředí, jako byly Kotlíkové dotace nebo stále je program Nová zelená úsporám, však znečištění z domácího vytápění klesá. Zlepšit kvalitu ovzduší má pak novela zákona o ochraně ovzduší, kterou MŽP připravilo a kterou aktuálně projednává Poslanecká sněmovna. Nastavuje mimo jiné přísnější podmínky pro monitoring emisí s cílem dále zlepšit kvalitu ovzduší a zavádí nová opatření ke snížení emisí.

Kvalita povrchových vod se od roku 2000 také značně zlepšila. Díky výstavbě nových čistíren odpadních vod se podařilo snížit množství amoniakálního dusíku a fosforu ve vodních tocích. Krátkodobě ale kvalita vod stagnuje a míru znečištění se nedaří dále snižovat.

Krajina je stále v ohrožení

Intenzivní využívání krajiny narušuje její funkce a způsobuje snižování pestrosti druhů živočichů i rostlin. Pokračuje úbytek ptáků, kteří jsou hlavním ukazatelem biologické rozmanitosti lesů a zemědělských oblastí. Díky péči v chráněných územích se však daří chránit některé ohrožené druhy.

Nadále se snižuje rozloha zemědělské půdy, zejména orné, a naopak se zvětšují rozlohy zastavěných ploch a lesů. Zemědělská půda je kvůli intenzivnímu a jednotvárnému hospodaření ohrožena degradací.

Zpráva o životním prostředí České republiky 2023 poskytuje ověřené oficiální informace o stavu životního prostředí pro širší veřejnost a hodnotí, zda Česko směřuje ke splnění cílů Státní politiky životního prostředí ČR 2030. Podrobná data jsou k dispozici na portálu Envirometr. ●

► Krajinu obohatí tůně, vodní nádrže, stromořadí či větrolamy

Mít pestřejší a odolnější krajinu. To je účelem dvou dotačních výzev, které čerstvě vypsalo Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci se Státním fondem životního prostředí ČR.

Celkem 800 milionů korun z evropských i národních zdrojů nabízí vlastníkům a správcům pozemků na obnovu a tvorbu remízů, mezi stromořadí, mokřadů a dalších krajinných a vodních prvků. Příjem žádostí se otevřel 20. listopadu 2024.

Smyslem finanční podpory je napomoci k tomu, aby krajina a její obyvatelé byli odolnější vůči suchu, povodním a dalším projevům změny klimatu. „Podnikáme mnoho kroků, jak naši půdu do budoucna zaručit ochranu. Je nutné půdu chránit a udržovat v dobrém stavu i pro další generace. Chceme proto zlepšit její kondici a celkově druhovou pestrost krajiny. V tom určitě pomohou nové prvky, které do naší krajiny patří,“ uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík.

„Proto jsme připravili dvě výzvy s celkovou částkou 800 milionů korun. Jsou určeny na projekty, které mají posílit ekologickou stabilitu krajiny – jde třeba o tůně, mokřady, vodní nádrže, stromořadí, větrolamy, remízky a podobně. Tyto prvky zvyšují biodiverzitu, snižují erozi a navracují do zemědělské krajiny ptáky, opylovače a další živočichy. Zároveň podporují lepší vsakování vody do půdy

a pomáhají zachycovat znečištění, což vede k lepší kvalitě a úrodnosti půdy. Zmírňují tak negativní dopad klimatických změn na přírodu,“ doplňuje ministr Petr Hladík a zároveň připomíná nedávno přijatou novelu zákona o ochraně zemědělského půdního fondu. „Právě ta odstranila hlavní bariéry pro návrat těchto prvků do krajiny a umožnila vytvořit nový krajinný prvek jako součást zemědělské půdy bez odnímání a odvodů,“ uzavírá ministr.

Obě nově vypsání dotační výzvy podporují tvorbu a obnovu vodních a vegetačních krajinných prvků a odstranění negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině. Výzva č. 73 z Operačního programu Životní prostředí (OPŽP) je relevantní pro území méně rozvinutých regionů, mezi něž patří Ústecký, Karlovarský, Pardubický, Liberecký, Královéhradecký, Moravskoslezský, Olomoucký a Zlínský kraj. Ve výzvě je připraveno 400 milionů korun. Stejná částka je připravena i ve výzvě č. 13/2024 financované z Národního programu Životní prostředí (NPŽP), která

míří do takzvaných přechodových regionů, kam se řadí Středočeský, Plzeňský, Jihočeský, Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina.

„Výzvy se vzájemně doplňují. Pro obě jsou stanoveny stejné termíny. Příjem žádostí začíná 20. listopadu 2024 a skončí 30. června 2025. Míra výše podpory se liší podle jednotlivých aktivit a může dosáhnout až 100 procent nákladů,“ upřesňuje Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR. Právě fond žádosti přijímá a vyřizuje.

O finance na své projekty se mohou ucházet vlastníci a správci pozemků ze širokého okruhu subjektů. Může jít o samosprávy krajů, měst a obcí a další veřejné subjekty, obchodní společnosti, zemědělce a jiné fyzické osoby podnikající i nepodnikající. Prostředky z dotačního titulu jsou určeny na větší projekty s náklady přesahujícími 5 milionů korun.

Krajinné prvky jsou významným prvkem v adaptaci na změnu klimatu. Pomáhají proti suchu, protože udržují vodu v krajině a zabraňují jejímu rychlému odtékání. Rovněž se díky nim méně vyplavuje půda a brání větrné i vodní erozi. V neposlední řadě jsou nepostradatelné pro mnoho druhů rostlin a živočichů, poskytují cenná útočiště opylovačům a přirozeným nepřítelům škůdců a zvyšují také odolnost krajiny vůči extrémním výkyvům počasí. ●

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové způsobilé výdaje
11 381 866 Kč
Celková výše dotace
11 381 866 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

▶ V JIHOČESKÉM PLAVU UŽ JE UPRAVENA CELÁ LOKALITA ŘÍČNÍHO OSTROVA

Ostrov v Plavu je obklopen z jedné strany řekou Malší a z druhé strany mlýnským náhonem. Silniční most rozděluje ostrov na jižní část pod mostem a severní část nad mostem. **Zatímco jižní část byla v minulosti upravena na park s možnostmi rekreačního a sportovního využití, území na severu zůstávalo bez úprav a téměř neudržované. K lepšímu to změnilo čerpání dotace z OPŽP.**

Už od povodní v roce 2002 přemýšlela Oldřiška Ribolová z Obecního úřadu obce Plav, jakým způsobem upravit severní část lokality na ostrově, která byla v minulosti součástí bažantnice a dlouhé roky se nijak neudržovala.

„Původní myšlenka byla přeměnit třetinu neudržované části ostrova v odpočinkovou zónu s mlatovými cestami, která by přirozeně navazovala na aktivity umístěné v jižní části,“ přibližuje. „Byla by zde naučná stezka, která by pokračovala za nově vybudovanou lávkou přes mlýnský náhon a vracela se zpět do obce,“ vysvětluje. Naučná stezka by podle jejích slov byla zaměřena na historii a zajímavosti obce, na rostliny a živočichy typické pro tuto oblast. Zbylé dvě třetiny celé plochy by se ponechaly bez zásahu a byly tak vhodné třeba pro hnízdění ptactva. To-lik původní záměr.

„Když se naskytla možnost realizace prostřednictvím dotačního titulu, začali jsme o úpravě celé lokality uvažovat v širším kontextu, kdy by zamýšlený projekt navazoval na již vybudovanou revitalizaci území dokončenou roku 2014 a zapadal do koncep-

tu protipovodňové ochrany obce,“ říká Oldřiška Ribolová o okamžiku, kdy projekt nabral zcela nový směr.

Severní část ostrova byla zanedbaná

Území, kterého se revitalizace týkala, se nachází mimo zastavitelné území obce, a navíc v záplavovém území. Z jedné strany je obklopeno řekou Malší a z druhé strany mlýnským náhonem. „Silniční most tu rozděluje ostrov na jižní a severní část. Zatímco jižní část byla v minulosti upravena coby park pro rekreační a sportovní využití s parkovou úpravou, stavbou řešené území severní části ostrova zůstávalo bez úprav a téměř neudržova-

né,“ popisuje Oldřiška Ribolová situaci před realizací projektu.

„V minulosti byl v této části ostrova uložen materiál z prohrábek koryta řeky po povodních. Tím byla narušena ekologicko-stabilizační funkce významného krajinného prvku a prvků ÚSES, které jsou v lokalitě vymezeny,“ vysvětluje. Zároveň tu došlo ke snížení retenční schopnosti nivy pro neškodné rozlivy při povodňových stavech. „Cílem projektu bylo zvýšení ekologické stability a retenční schopnosti krajiny,“ připomíná a dodává, že velká část dřevin nacházejících se na tomto území byla poškozena vývraty a houbovými chorobami. „Odstranění těchto poškozených dřevin, odvozu staré de-

Realizací projektu byl zkultivován dlouho neudržovaný prostor, který zároveň vytváří první dojem pro ty, kteří do obce přijíždějí po silničním mostě.

▶ PŘI ZVÝŠENÝCH VODNÍCH STAVECH

ovlivňuje situaci v Plavu kromě Malše také říčka Stropnice. Oba toky jsou napájeny z Novohradských hor.

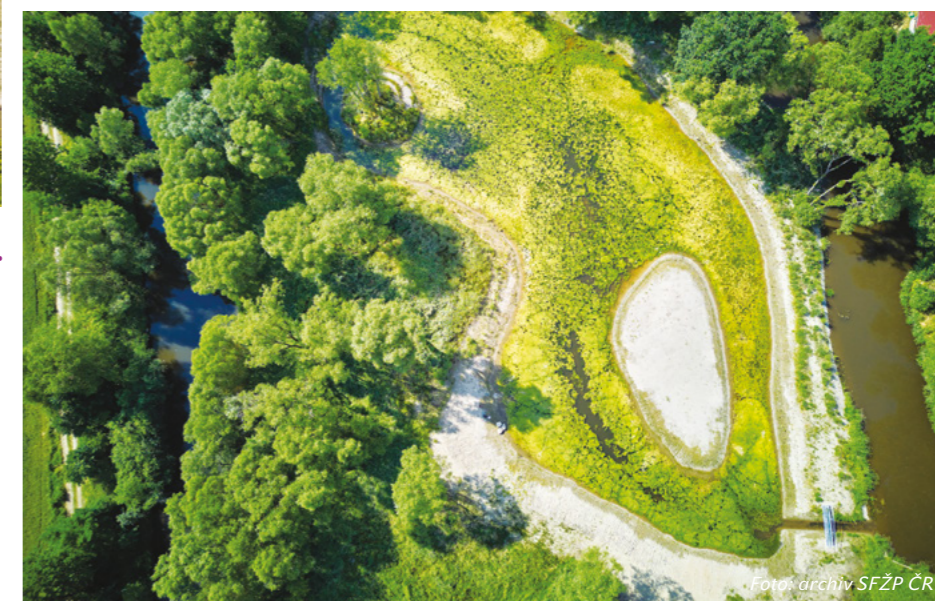

Foto: archiv SFŽP ČR

ponie a odbahnění mlýnského náhonu bylo vhodné i z pohledu převádění zvýšených průtoků vody,“ doplňuje. „Navíc ve vegetačním období byla větší část této části ostrova těžko přístupná.“

Přípravy

Prvním krokem na cestě k vlastní realizaci projektu byly přípravné práce pro jeho zhotovení. „Celé území bylo geodeticky zaměřeno a ve spolupráci obce Plav s Vladimírem Šámallem a s AOPK České Budějovice byly sjednoceny požadavky na úpravu území. Na základě toho bylo zadáno vyhotovení projektové dokumentace,“ připomíná začátky projektu Oldřiška Ribolová.

Přípravné práce započaly v lednu 2020. Specializovaná firma nejprve provedla odběr a analýzu vzorků sedimentu z mlýnského náhonu pro případ, že by vyzhoubený materiál měl být uložen na skládce.

Po vypuštění mlýnského náhonu se zjistilo, že v něm žijí dva chránění živočichové: velevrub malířský a velevrub tupý, uvedení v červeném seznamu IUCN. Ekologický dohled provedla společnost, která zajišťovala

dozor stavby při plnění podmínek výjimky z ochranných podmínek zvláště chráněných druhů živočichů. „Zároveň zajistila zachráněný odlov mlžů před odbahněním mlýnského náhonu a následně i v odtěženém sedimentu a jejich transfer do vhodné náhradní lokality,“ vypráví Oldřiška Ribolová.

V únoru 2021 bylo vydáno oznámení o zahájení podlimitního zadávacího řízení, následně byl v květnu téhož roku vybrán

a zastupitelstvem obce schválen zhotovitel stavby, načež mu stavba byla v říjnu předána a mohla být zahájena.

Práce mohly začít

Nejprve byl vytvořen dočasný přejezd přes mlýnský náhon, byly odstraněny křoviny a pokáceny stromy. „Dřevní hmota včetně pařezů byla svážena na mezideponii ke štěpkování,“ popisuje Oldřiška Ribolová.

Po vyčištění prostoru stavby byla provedena skrývka v místě budoucí tůně. Pokračovalo se s jejím vyhloubením, s modelací svahů, dna tůně a vytvořením ostrůvku, zatímco na urovnání pláně byla rozprostřena ornice ze skrývky. „Práce pokračovaly odtěžením sedimentu z náhonu, úpravou břehů a vybudováním odtoku z tůně. Zemina z deponie, která nebyla použita na modelaci terénu a břehů, byla průběžně odvážena na skládku. Nakládka a odvoz zeminy probíhala průběžně od února do září 2022,“ pokračuje. V poslední fázi byla osazena lávka přes nátok z mlýnského náhonu do tůně a volné plochy byly osety.

Při stavebních úpravách vznikla v severní části ostrova tůně s proměnlivými sklony břehů o celkové ploše 4 312 m².

Foto: archiv SFZP ČR

Foto: archiv SFZP ČR

Foto: archiv SFZP ČR

Foto: archiv SFZP ČR

„Práce probíhaly podle harmonogramu a na konci října se uskutečnila poslední prohlídka dokončené stavby,“ uzavírá technickou stránku projektu Oldřiška Ribolová.

Přínos projektu se potvrdil záhy po jeho dokončení

Revitalizací lokality na ostrově pod mostem tak v Plavu došlo k posílení přirozené funkce krajiny, k obnově přirozeného či přírodě blízkého stavu části krajiny způsobem, který účinně posiluje ekologickou stabilitu a biodiverzitu, a také ke zvýšení ekologické hodnoty území. „Navýšením podílu vodních ploch se zlepšuje vodní režim: zpomaluje odtok vody z povodí a přispívá k retenci vody v krajinných strukturách, ekosystémech, v půdě a v podloží i ke snížení rizika erozního ohrožení půd. Také přispívá k posílení adaptačního potenciálu krajiny vůči změně klimatu a odstranění starých zátěží,“ vypočítává Oldřiška Ribolová přínosy uskutečněného projektu.

Vybudováním nové vodní tůně s členitými břehy a s ostrůvkem uprostřed vznikla klidová zóna pro hnízdění mnoha druhů vodního ptactva i živočichů. „Tůň je napájena přítokem z mlýnského náhonu a odtok funguje pouze při vyšších vodních stavech, kdy voda odtéká přejezdovým průhledem do náhonu a dále přes původní

Stavba přímo navazuje na již realizovanou revitalizaci dokončenou v roce 2013, jejímž hlavním účelem bylo zajistit, aby při vyšším stavu vody v řece Malši nedocházelo k zatopení náhonu od jeho ústí a aby se voda náhonem nevracela zpět do obce.

revitalizaci do toku řeky Malše. Vyčištěním a snížením povrchu terénu v aktivní zóně záplavové oblasti bezprostředně pod obcí se zlepšily celkové odtokové poměry při povodních,“ připomíná Oldřiška Ribolová.

Projevilo se to i při letošních zářijových povodních, kdy se Malše rozlila daleko od svého koryta a zalila v Plavu celou náves. Někteří obyvatelé nejníž položených stavení kvůli tomu museli preventivně opustit své domovy. „Obec Plav se rozkládá po obou březích řeky Malše a pod vodní nádrží Římov. To samo o sobě je příčinou častých povodní a nejinak tomu bylo i letos,“ upřesňuje a dodává: „Díky protipovodňovým opatřením, která byla provedena v minulých letech,

a to včetně nové revitalizace území, nebyly následky povodně tak fatální.“

Nejvíce byl podle jejich slov postižen obecní majetek. Rodinné domy a stavení, které byly částečně zaplaveny, neměly naštěstí zasaženy obytné části. „Celou situaci jsme zvládli především díky připravenosti jednotky SDH Plav a povodňové komisi obce, ale také díky dobrovolníkům z řad obyvatel, kteří pomáhali při odstraňování následků povodně, jež pokračují dodnes. A další velký dík patří zaměstnancům vodní nádrže Římov, kteří podrželi odpouštění vody z přehrady úplně na hranici,“ uzavírá příběh projektu, který měl záhy po svém dokončení možnost prověřit svou vlastní potřebnost. ●

Malše – pravostranný přítok Vltavy

Malše, německy Malsch, je řeka v Jihočeském kraji a v Horním Rakousku, významný pravostranný přítok Vltavy. **Celková délka toku je 96 km, z toho v délce 89,3 km protéká Českem.** Malše pramení pod jménem Malsch v Rakousku na severovýchodním úbočí hory Viehberg u obce Sandl, po 22 km tvoří státní hranici a u Dolního Dvořiště definitivně vstupuje na území Česka.

Na své cestě protéká například Rychnovem nad Malší, Kaplicí, Římovem a Doudleby. Na českém území řeka protéká Soběnovskou vrchovinou, v níž vytváří hluboce zaříznuté, místy až kaňonovité údolí, Kaplickou brázdou a Českobudějovickou pánví. V nadmořské výšce 385 metrů vteká v centru Českých Budějovic do Vltavy.

U Římovu byla na Malši vybudována vodní nádrž Římov, která slouží jako zdroj pitné vody pro České Budějovice a široké okolí. V minulosti byla na této řece provozována voroplavba. Horní tok Malše až k přehradě Římov je sjízdný jen po velkých deštích nebo během tání sněhu na Šumavě. Obvyklá vodácká trasa začíná v Římově pod přehradou a končí v Českých Budějovicích na soutoku s Vltavou. Na začátku září se koná organizované splutí, při kterém je vypouštěno velké množství vody z přehrady Římov do koryta Malše.

Nový pohled na Malši nabízí filmový dokument jihočeských tvůrců Pavla Hrádka a Jana Matěje Krnínského nazvaný pro-

stě Malše. Půvabný tok v něm představují z ptáčích perspektivy.

„Pavel Hrádek, tvůrce, kameraman, režisér filmu, se účastnil natáčení filmu o Malši asi před dvaceti lety v ORF,“ líčil Matěj Krnínský při uvedení filmu před třemi roky, jak se nápad na vznik dokumentu zrodil. „Technika od té doby pokročila výrazně kupředu a Pavel pořád v sobě nosil přání a výzvu natočit film o Malši znovu, lépe a jinak. Malše je

Nový pohled na Malši nabízí filmový dokument jihočeských tvůrců Pavla Hrádka a Jana Matěje Krnínského nazvaný prostě Malše.

mu blízká, žije u ní od dětství. A když se stal profesionálním pilotem dronu, pustil se do toho.“ A požádal Matěje Krnínského o průvodní slovo. Toho se poté ve filmu ujal herec Bohdan Tůma.

„Napsat k filmu scénář bylo časově náročné, ale nebylo to těžké, protože i pro mě je řeka Malše od malička důležitá,“ řekl tehdy Jan Matěj Krnínský. „Často jsem k řece chodil, pravidelně před zásadními životními zlomy, třeba než jsem šel na vojnu nebo týden před svatbou. Těžké bylo vybrat, co půjde do filmu, protože o každém místě na Malši by se dal natočit samostatný film. A nejtěžší bylo vybrat a vytvořit z toho ohromného množství informací to podstatné tak, aby to mělo spád a nezapomněli jsme na nic důležitého.“

Pavel Hrádek se při tvorbě dokumentu ujal kamery, střihu, režie i produkce. Málokdo totiž zná řeku tak dobře jako on. O tom, jaké je natočit film o řece, říká: „Za prvé musíte mít k řece vztah, když chcete udělat opravdu hezké záběry, a musíte řeku dobře znát. Já jsem vyrostl fakticky ve Velešíně, řeku znám od první třídy, do svých pětadvaceti let jsem tam žil, jako děti jsme se koupali v řece, když tam ještě přehrada nebyla. Mám na Malši nádherné vzpomínky. Řeka je to na filmování náročná, kvůli přehradě, také kvůli tomu, jak je zarostlá stromy, protože létat s dronem mezi stromy je opravdu kumšt. Hodně jsem se přítom naučil zacházet s dronem, i když jsem ho jednou utopil. Ale byl to fantastický zážitek.“

I samotné natáčení bylo podle něho náročné. „Musel jsem si to rozplánovat na úseky. Také kvůli světlu – teď tam přijedete a fouká vítr, máte jinak světlo, jinak stíny, druhý den je to zase jinak. Začal jsem natáčet v dubnu a skončil jsem v listopadu. Celý listopad prosinec byla postprodukce a na Vánoce bylo hotovo.“ ●

Plavské rechle

Unikátní technickou památkou a součástí výjimečné vodní cesty jsou rechle, zdrž na plavení dřeva se železnými vraty, vybudované nedaleko Plavu. Dříve sloužily k plavení dřeva.

Podle Oldřišky Ribolové byla v souvislosti s regulačními pracemi na řece Malši v letech 1895–1896 postavena železná lávka na vysokých kamenných pilířích. K této lávce byla přimontována železná vrata. „Jsou to v podstatě stavička, zvaná rechle, která se používala k zachycení plaveného dříví při voroplavbě.“ Dřevo se plavilo z Buquoyšských lesů u Nových Hradů do Českých Budějovic a případně dále. Náročnou stavbu tehdy provedl hraběcí inženýr Augustin Procházka za 30 000 zlatých.

Historie plavení dřeva na Malši a jejích přítocích přitom sahá až do poloviny osm-

náctého století, kdy se touto myšlenkou začal zabývat hrabě František Leopold. Buquoyšská vodní cesta měla zásobit ta místa habsburské monarchie, kde byl nedostatek dřeva. První pokus s plavením dřeva z Novohradských hor se uskutečnil v roce 1768. Následně bylo na řece postaveno sedmáct jezů, byla vyčištěna dna potoků i řeky samotné a odstraněny zbytečné zákruty.

První dochovaný zápis o voroplavbě pochází z roku 1783. Z Kaplice do Českých Budějovic se tehdy plulo jeden den. Jestliže plavci pluli i v noci, dokázali zkrátit plavbu až o polovinu. Poslední řádná plavba touto soustavou se uskutečnila 19.–20. července 1938. Po velké vodě začátkem srpna toho roku už byly poškozeny jezy a břehy. Za okupace do roku 1945 se plavilo jen místně, po roce 1945 nebyla již plavba dřeva obnovena.

Z historického hlediska šlo o velmi pracovaný systém vodních cest, který nemá, co se týče plavby vorů na tak úzkých tocích, v evropském měřítku obdoby.

V roce 2007 byly rechle zapsány do Ústředního seznamu kulturních památek ČR

jako jediné dílo svého druhu v jižních Čechách. Celková rekonstrukce pak byla provedena v roce 2013 Povodím Vltavy. Podle Martina Kaisera, vedoucího provozního střediska Povodí Vltavy v Českých Budějovicích, je jedinečná technická památka v provozuschopném stavu a pravidelně se na ní obnovují například nátěry.

Pavel Mörzl z Českých Budějovic o rechlech napsal: „Aby bylo vůbec možné především s kusovým dřevem manipulovat byly zřizovány na vybraných místech tzv. hrábě (česla, rechle), na nichž se dalo po přehrazení toku dřevo vytahovat na břeh. Takové zařízení na Černé stálo u bývalé železárny a později ji pilý Gabriela v Třebičku nedaleko Benešova nad Černou a pod blanskou papírnu. Zde se také ještě do sedmdesátých let minulého století dochovala část rechle, místními nazývaná krytá lávka. Její dřevěné dílce ovšem také už zmizely a dnes na místě najdete jen tři precizně opracované kamenné pilíře, které lávku nesly. Poslední rechle, a to železná, byly vystavěny později také na Malši nad obcí Plav u Českých Budějovic. Stalo se tak v souvislosti s rozšířením buquoyšského přístavu v Českých Budějovicích. Jejich konstrukce umožnila zdržet dřevo na vodní hladině až čtyři kilometry proti proudu.“ ●

Operační program Životní prostředí – VYHLÁŠENÉ

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
52	Protipovodňová opatření Přírodě blízká a protipovodňová opatření i projekty pro retenci srážkové vody. Pro vybrané ITI aglomerace	31. 3. 2025	427 000 000 Kč
53	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Olomoucké a Zlínské aglomerace	31. 3. 2025	33 000 000 Kč
54	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Brněnské a Mladoboleslavské aglomerace	31. 3. 2025	173 000 000 Kč
55	Svoz a zpracování odpadu ITI projekty svozu a zpracování odpadu Hradecko-pardubické, Mladoboleslavské, Ústecko-chomutovské a Plzeňské aglomerace	31. 3. 2025	632 000 000 Kč
56	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Karlovarské, Liberecko-jablonecké, Olomoucké a Zlínské aglomerace	31. 3. 2025	237 000 000 Kč
57	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Pražské metropolitní oblasti (bez hl. m. Prahy) a Českobudějovické aglom.	31. 3. 2025	236 000 000 Kč
58	Obnovitelné zdroje energie pro veřejné budovy Výstavba a rekonstrukce OZE pro veřejné budovy. V rámci ITI Ostravské, Jihlavské, Olomoucké a Zlínské aglomerace	31. 3. 2025	214 000 000 Kč
63	Energetické úspory – gastro, prádelny a technologie ve veřejných budovách a infrastruktuře Pro Ústecký, Karlovarský, Pardubický, Liberecký, Královéhradecký, Moravskoslezský, Olomoucký a Zlínský kraj	3. 3. 2025	300 000 000 Kč
64	Energetické úspory – gastro, prádelny a technologie ve veřejných budovách a infrastruktuře Pro Středočeský, Plzeňský, Jihočeský, Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina	3. 3. 2025	300 000 000 Kč
65	Environmentální centra se zaměřením na změnu klimatu Komplexní projekty modernizace vzdělávacích environmentálních center	31. 1. 2025	300 000 000 Kč
66	Ochrana půdy Zavádění půdoochranných technologií	14. 1. 2025	260 000 000 Kč
67	Průzkum kontaminace životního prostředí Projekty průzkumu rozsahu znečištění horninového prostředí a rizik s ním spojených, včetně návrhu efektivního řešení	29. 4. 2025	150 000 000 Kč
68	Předcházení vzniku odpadu, svoz a jeho zpracování RE-USE centra, kompostéry, výstavba a modernizace sběrných dvorů, doplnění a zefektivnění systému odděleného sběru/svozu	30. 5. 2025	400 000 000 Kč
70	Podpora povodňové operativy Povodňové operativy, zvyšování povědomí obyvatel o povodňovém riziku a zvyšování resilience citlivých objektů před povodněmi	30. 4. 2025	60 000 000 Kč
73	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Určena je pro méně rozvinuté regiony	30. 6. 2025	400 000 000 Kč
75	Preventivní opatření proti povodním a suchu Budování a modernizace komplexního systému předpovědní služby	28. 2. 2025	100 000 000 Kč
76	Prevence škod způsobených šelmami a dravci Pomoc podnikajícím chovatelům hospodářských zvířat, aby mohli zabezpečit svá stáda	31. 1. 2025	20 000 000 Kč
77	Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře (méně rozvinuté regiony) Integrované projekty v rámci místního rozvoje CLLD realizovaného prostřednictvím MAS	30. 6. 2025	200 000 000 Kč
78	Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře (přechodové regiony) Integrované projekty v rámci místního rozvoje CLLD realizovaného prostřednictvím MAS	30. 6. 2025	200 000 000 Kč

Operační program Životní prostředí – AOPK ČR

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
9	Podpora přírodě blízkých opatření v krajině a sídlech Přírodě blízké vodní prvky, vegetační a krajinné prvky, sídelní zeleň a další opatření	9. 5. 2025	100 000 000 Kč
10	Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny Péče o přírodní stanoviště a chráněná území, omezení invazních druhů, návštěvnická infrastruktura	9. 5. 2025	200 000 000 Kč
11	Zpracování studií a plánů Studie systému sídelní zeleně, územní studie krajiny, zpracování plánu ÚSES	9. 5. 2025	100 000 000 Kč

Operační program Životní prostředí – PLÁNOVANÉ

	Číslo výzvy a opatření	Zahájení příjmu	Alokace
72	Ekologické zátěže Sanace nejzávažněji kontaminovaných lokalit	29. 1. 2025	500 000 000 Kč
79	Budování infrastruktury potravinových bank Podpora potravinových bank na celém území ČR	22. 1. 2025	50 000 000 Kč
80	Migrační koridory pro živočichy Zprůchodnění migračních překážek pro suchozemské i vodní živočichy	18. 12. 2024	80 000 000 Kč
81	Výstavba nových veřejných budov (pasivní nebo plusové budovy) Výzva je určena pro ITI Pražské metropolitní oblast (vyjma území hl. města Prahy) a ITI Jihlavské aglomerace	2. 4. 2025	136 000 000 Kč

▶ Nejohroženější školy ve třech krajích získají významnou podporu

Tři nové výzvy z Operačního programu Spravedlivá transformace (OPST) směřují do uhelných krajů k nejohroženějším školám.

Mají pomoci s tím, aby žáci plně dokončili základní vzdělání, a dorovnat kvalitu vzdělávacích zařízení a výuky v nejohroženějších uhelných regionech, tedy v Karlovarském, Ústeckém a Moravskoslezském kraji.

„Ve třech výzvách z Operačního programu Spravedlivá transformace máme připraveno celkem 640 milionů pro nejohroženější školy. Konkrétně 220 milionů pro Karlovarský kraj, 320 pro Ústecký kraj a 100 milionů pro Moravskoslezský kraj. Podpora uhelných regionů je při dekarbonizaci zásadní. Musíme udělat vše pro to, aby z krajů neodcházeli lidé, aby zde byly zajímavé pracovní nabídky, dostupná lékařská péče, ale také kvalitní vzdělávání. Právě na podporu především základních škol a zlepšení vzdělávací kvality směřují finance z těchto výzev,“ uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík.

Cílem výzvy je prioritně podporovat nejvíce potřebné investiční záměry škol, které se potýkají s nejvyšším poměrem žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. „Podpora bude směřovat do konkrétních škol, které Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pomocí soustavy indikátorů vytypovalo jako nejvíce zasažené negativními socioekonomickými vlivy. Tyto vybrané školy již čerpají podporu z Národního plánu obnovy na neinvestiční aktivity a z OPST bude doplněná podpora na investiční aktivity. Tím dosáhneme komplexní podpory, která bude cílit na nejohroženější školy v uhelných krajích,“ uvedl ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman s tím, že při hodnocení projektů bude Fond spolupracovat s Národním pedagogickým institutem (NPI) a jeho místními koordinátory, kteří

Foto: Shutterstock/gpointstudio

na vybraných školách už několik let působí a kteří prostředí škol a jejich konkrétní potřeby detailně znají.

Finanční podporu je možné využít na celou řadu školních prostor, například na laboratoře, dílny, odborné a specializované učebny, školní družiny a kluby, sportoviště, knihovny a společenské místnosti, šatny pro žáky, školní kuchyně a jídelny, poradenská pracoviště a prostory pro žáky se specializovanými vzdělávacími potřebami či zázemí pro pedagogické a nepedagogické pracovníky. Příjem žádostí probíhá do 30. června 2025 online přes Portál ISKP21+.

Cílení prostředků do konkrétních škol by mělo výrazně pomoci s řešením například předčasných odchodů ze vzdělávání. „V Evropské unii se podíl mladých lidí, kteří předčasně ukončují školní docházku, za posledních deset let trvale snižuje. Česko nicméně patří mezi země, které naopak vykazují růst, za rok 2022 tento podíl dosáhl 6,2 %. Děti nedokončí vzdělání devátou třídou, ale dřív – a to je velký problém, který musíme řešit. V postižených re-

gionech je navíc průměr předčasných odchodů výrazně vyšší oproti zbytku Česka. V roce 2022 v Karlovarském a Ústeckém kraji předčasné odchody dosáhly 11,7 %, v Moravskoslezském kraji potom 7,6 %,“ doplnil ministr Hladík s tím, že cílem těchto výzev je právě předcházet tomu, aby děti nedokončily plně devítileté základní vzdělání, a podpořit kvalitu školní výuky v ohrožených regionech.

Směrování prostředků do těchto škol zároveň naplňuje vizi Vzdělávací strategie ČR 2030+, konkrétně Rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání. „Ukazuje se, že rostoucí nerovnosti jsou dány stále většími zaošťováními některých škol. V některých školách se kumulují žáci s nižším socioekonomickým statutem, často z nepodněného rodinného prostředí, kteří mají nízkou motivaci ke vzdělání. Učitelé na těchto školách často pochybují, že by žáci mohli dosahovat výborných vzdělávacích výsledků, a tím kvalita výuky postupně klesá. Právě do těchto předem vybraných škol by měla směřovat podpora v rámci našeho programu,“ uvedl za MŽP vrchní ředitel sekce ekonomiky životního prostředí Jan Kríž. ●

Národní program Životní prostředí

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
1/2022	Zelená stuha Obce oceněné titulem „Zelená stuha“ a „Zelená stuha ČR“ – zeleň, obnova a budování cest, rekonstrukce drobných stavebních objektů...	1. 4. 2025	21 000 000 Kč
NPO 1/2024	Energetická osvěta a dotační poradenství Zajištění poradenství a administrativní podpora pro žadatele v rámci NZÚ Light	31. 12. 2025	400 000 000 Kč
2/2024	Pakt starostů a primátorů pro klima a energii Příjemce podpory musí být již před podáním žádosti registrován v oficiální databázi signatářů Paktu starostů a primátorů	28. 2. 2025	15 000 000 Kč
3/2024	Emise ze stacionárních zdrojů Technologie ke snížení emisí těžkých kovů a pachových látek	5. 5. 2025	30 000 000 Kč
4/2024	Ekologická likvidace autovraků Poskytnutí podpory za komodity odevzdané v roce 2024	6. 1. 2025 – 31. 3. 2025	50 000 000 Kč
5/2024	Výkupy pozemků ve zvláště chráněných územích Zlepšení podmínek pro praktickou péči o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma	31. 12. 2026	95 000 000 Kč
NPO 8/2024	Energetické úspory veřejných budov Energeticky úsporné renovace veřejných budov, primárně s využitím obnovitelných zdrojů	31. 12. 2024	1 000 000 000 Kč
9/2024	Likvidace černých skládek Odstranění nezákonně soustředěného odpadu na nepovolené „černé skládky“	31. 12. 2024	50 000 000 Kč
10/2024	Programy zlepšování kvality ovzduší Podpora personálních kapacit na podporu realizací Akčního plánu	28. 2. 2025	20 000 000 Kč
	Obnova infrastruktury pro ŽP po povodni 2024 Obnova vodohospodářské infrastruktury i dočasná opatření pro nakládání s odpadními vodami a zajištění pitné vody v obcích zasažených povodní po 12. 9. 2024	31. 3. 2025	2 000 000 000 Kč
	Pomoc domácnostem po povodni 2024 Dotace průměrným paušálem 40 tis. Kč na jednu domácnost. Konkrétní výši podpory jednotlivým domácnostem stanoví obec	31. 1. 2025	1 000 000 000 Kč
13/2024	Krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících vegetačních prvků a struktur, včetně opatření proti vodní a větrné erozi, či odstranění negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině	30. 6. 2025	400 000 000 Kč
14/2024	Ochrana ozonové vrstvy a klimatického systému Snížení pravděpodobnosti vypouštění fluorovaných skleníkových plynů a látek poškozujících ozonovou vrstvu Země do ovzduší	31. 12. 2025	30 000 000 Kč

Modernizační fond

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
ENERGov č. 1/2023	Energetická účinnost ve veřejných budovách a infrastruktura na území hl. m. Prahy Snížení energetické náročnosti veřejných budov a obnovitelné zdroje pro veřejné budovy	31. 12. 2024	2 000 000 000 Kč
RES+ 1/2024	Fotovoltaické elektrárny 10 kW – 5 MW s vlastní spotřebou Výstavba fotovoltaických elektráren do 5 MW na již existujícím odběrném místě k výrobě zelené energie pro vlastní spotřebu	31. 12. 2024	3 000 000 000 Kč
RES+ 3/2024	Fotovoltaické elektrárny na veřejných budovách Instalace fotovoltaických elektráren na veřejných budovách a další infrastruktura ve vlastnictví obce do 3 000 obyvatel	31. 12. 2024	1 000 000 000 Kč
RES+ 4/2024	Fotovoltaické elektrárny na budovách a další infrastruktura Instalace fotovoltaických elektráren na budovách a další infrastruktura – sdružené projekty	31. 12. 2024	1 000 000 000 Kč
ENERG ETS 1/2024	Modernizace zdrojů, technologií a zařízení v průmyslu v EU ETS Modernizace zdrojů energie a výrobních a zpracovatelských technologií v průmyslu	30. 6. 2025	15 000 000 000 Kč
PUBGRID 1/2024	Modernizace veřejného osvětlení Obnova a modernizace soustav veřejného osvětlení v obcích na území národních parků	28. 2. 2025	230 000 000 Kč
TRANSGov 1/2024	Modernizace dopravy (I. kolo) Energetické úspory osobní železniční dopravy formou pořízení nových železničních vozidel. První kolo výzvy slouží k výběru úspěšných projektových záměrů	31. 3. 2025	15 000 000 000 Kč

Operační program Spravedlivá transformace

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
KVK / 19	Řemeslné inkubátory	30. 6. 2025	50 000 000 Kč
ULK / 20	Podpora vzniku řemeslných dílen	30. 6. 2025	300 000 000 Kč
MSK / 21		30. 6. 2025	200 000 000 Kč
KVK / 22	Obnova území – koncepce a příprava	31. 12. 2024	40 000 000 Kč
ULK / 23	Pro žádosti na individuální projekty s cílem obnovy území	31. 12. 2024	60 000 000 Kč
MSK / 24		31. 12. 2024	100 000 000 Kč
KVK / 25	Obnova území – příroda a krajina	30. 6. 2025	60 000 000 Kč
ULK / 26	Individuální projekty na obnovu přírody a krajiny	30. 6. 2025	90 000 000 Kč
MSK / 27		30. 6. 2025	225 000 000 Kč
KVK / 28	Obnova území – infrastruktura	30. 6. 2025	60 000 000 Kč
ULK / 29	Výstavba a modernizace komunikací pro cyklisty, zpřístupnění lokalit s přírodní, kulturní nebo technickou hodnotou	30. 6. 2025	120 000 000 Kč
MSK / 30		30. 6. 2025	275 000 000 Kč
KVK / 31	Vzdělávání ve firmách	30. 6. 2025	60 000 000 Kč
ULK / 32	Profesní vzdělávání a rekvalifikaci zaměstnanců ve firmách zasažených transformací	30. 6. 2025	500 000 000 Kč
MSK / 33		30. 6. 2026	600 000 000 Kč
Výzva I.	Úvěr transformace pro Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj Bezúročné úvěry Národní rozvojové banky na podporu investičních aktivit malých a středních podnikatelů	31. 12. 2026	1 800 000 000 Kč
MSK / 34	Obnova území – strategické brownfieldy Příprava projektové dokumentace a budování technické infrastruktury pro projekty tzv. strategických brownfieldů	30. 6. 2025	500 000 000 Kč
KVK / 39		31. 12. 2024	400 000 000 Kč
ULK / 40	Obnova území – veřejné služby, kultura, sport, rekreace	31. 12. 2024	650 000 000 Kč
MSK / 41	Podpora veřejných služeb, kultury, sportu a rekreace	31. 12. 2024	600 000 000 Kč
ULK / 58	Posílení sociální stability v Ústeckém kraji	30. 6. 2025	400 000 000 Kč
KVK / 59	Výzva pro obce na podporu vzdělávání a zaměstnanosti mladých lidí	30. 6. 2025	150 000 000 Kč
ULK / 60	Kulturní a kreativní centra Rekonstrukce či rozšíření kreativního centra, nákup vybavení	28. 2. 2025	250 000 000 Kč
KVK / 62	Zájmové vzdělávání a osvěta	31. 12. 2025	25 000 000 Kč
ULK / 63	Vzdělávací a osvětové programy související s klimatickou změnou a možností adaptace regionu	31. 12. 2025	25 000 000 Kč
MSK / 64		31. 12. 2025	25 000 000 Kč
KVK / 65	Infrastruktura pro další vzdělávání	13. 6. 2025	150 000 000 Kč
ULK / 66	Výzva navazuje na podporu z IROP a doplňuje ji širší nabídkou podpory pro např. domy přírody, ekocentra, střediska volného času, domy dětí a mládeže a další	13. 6. 2025	150 000 000 Kč
MSK / 67		13. 6. 2025	150 000 000 Kč
KVK / 70	Podpora regionálního školství	30. 6. 2025	220 000 000 Kč
ULK / 71	Podpora zejména škol s nejvyšším poměrem žáků ze znevýhodněného prostředí.	30. 6. 2025	320 000 000 Kč
MSK / 72		30. 6. 2025	100 000 000 Kč

SLEDUJTE SOCIÁLNÍ SÍŤ
**STÁTNÍHO FONDU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR
A UŽ VÁM NIC NEUNIKNE!**

X – denně nejnovější výzvy, novinky, akce a zprávy z oboru
LinkedIn – statistiky, krajská pracoviště, aktuální nabídky pracovních a služebních míst, zprávy a novinky
youtube.com – podrobné videonávody, spoty k zajímavým tématům, záznamy webinářů a další...
Instagram – akce, aktuality a úspěšné projekty

**STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY**

Foto: archiv SFŽP ČR

OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Žehuň: Revitalizace rybníka

Obnova rybníka se zaměřila na zlepšení stavu národně významného chráněného území. Rybník se dočkal odbahnění společně s nezbytnými technickými úpravami, lokalita byla doplněna o další drobné vodní biotopy a zlepšily se podmínky managementu chráněného území.

Název projektu: Revitalizace Žehuňského rybníka, 1. etapa
Kraj: Středočeský
Okres: Kolín
Příjemce podpory: Kinský dal Borgo, a. s.
Ukončení projektu: 31. 3. 2024

Celkové způsobilé výdaje
60 134 919 Kč
 Příspěvek EU
54 121 427 Kč

Luhačovice: Výměna energetického zdroje

Výměna zdroje tepla byla spojena s výměnou a vyregulováním otopné soustavy a zavedením energetického managementu. V budově sídlí základní škola. Původní kotel byl demontován a nahrazen novým.

Název projektu: Výměna zdroje tepla v budově Školní čp. 811 Luhačovice
Kraj: Zlínský
Okres: Zlín
Příjemce podpory: město Luhačovice
Ukončení projektu: 30. 4. 2024

Celkové způsobilé výdaje
1 574 742 Kč
 Příspěvek EU
629 896 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

NÁRODNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Bělčice: Výsadba stromů

Myslivecký spolek vysadil pětáctýřicet listnatých stromů, které přispějí ke zlepšení životního prostředí a kvality ovzduší. Jedná se o liniovou výsadbu.

Název projektu: Liniová výsadba zeleně v extravilánu
Kraj: Jihočeský
Okres: Strakonice
Příjemce podpory: Myslivecký spolek Bělčice
Ukončení projektu: březen 2024

Celkové způsobilé výdaje
193 055 Kč
 Dotace ze SFŽP ČR
193 055 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Návší: Nové zdroje vody

Obec nechala vyvrtat tři hydrogeologické průzkumné vrty, které posílí zásobování obce pitnou vodou.

Název projektu: Návší – vybudování nových zdrojů vody a vodovodu
Kraj: Moravskoslezský
Okres: Frýdek-Místek
Příjemce podpory: obec Návší
Ukončení projektu: říjen 2022

Celkové způsobilé výdaje
2 013 880 Kč
 Dotace ze SFŽP ČR
1 208 328 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

OPERAČNÍ PROGRAM SPRÁVEDLIVÁ TRANSFORMACE

Bernartice: Lepší internet ve škole

V bernartické škole zlepšili vnitřní konektivitu celé školy a zabezpečení připojení k internetu v souladu se Standardem konektivity škol, což umožní zkvalitnit vzdělávací infrastrukturu pro práci s digitálními technologiemi.

Název projektu: Modernizace vnitřní konektivity v ZŠ Bernartice nad Odrou
Kraj: Moravskoslezský
Okres: Nový Jičín
Příjemce podpory: obec Bernartice nad Odrou
Ukončení projektu: leden 2024

Celkové způsobilé výdaje
1 671 224 Kč
 Příspěvek EU
1 420 540 Kč

Foto: obec Bernartice nad Odrou

Nový Jičín: Robotická laboratoř

Vznikla odborná učebna robotiky, která je bezbariérová. Učebna slouží pro výuku předmětů v rámci klíčové kompetence polytechnické vzdělávání. Dovednost naprogramovat a obsluhovat roboty je pro studenty zásadní.

Název projektu: Robotická laboratoř
Kraj: Moravskoslezský
Okres: Nový Jičín
Příjemce podpory: Střední škola technická a zemědělská
Ukončení projektu: březen 2024

Celkové způsobilé výdaje
2 657 852 Kč
 Příspěvek EU
2 259 174 Kč

Foto: SŠTZ

MODERNIZAČNÍ FOND

Praha: Fotovoltaika na prodejních

Řetězec s prodejny potřeb pro kutily a stavebnin vybavil své obchody solárními elektrárnami, které jsou umístěny na střechách. Energií využívají prodejny řetězce.

Název projektu: FVE do 1 MWp pro společnost HORN-BACH BAUMARKT CS, spol. s r. o., lokality Praha-Černý Most a Praha-Řepy
Kraj: Praha
Okres: Praha
Příjemce podpory: Hornbach Baumarkt CS, spol. s r. o.
Předpokládané ukončení projektu: 31. 12. 2024

Celkové způsobilé výdaje
26 946 760 Kč
 Dotace z ModFondu
7 381 256 Kč

Foto: Hornbach Baumarkt CS

Prachatice: Soláry na bazénu

Prachatice instalují fotovoltaické elektrárny na veřejné budovy, jednou z nich je i místní bazén. FVE je tvořena 87 solárními panely. Odhaduje se, že systém ušetří Sportovnímu zařízení Prachatice zhruba 5 % z celkové spotřeby energie.

Název projektu: Instalace FVE na veřejných budovách v Prachaticích
Kraj: Jihočeský
Okres: Prachatice
Příjemce podpory: město Prachatice
Ukončení projektu: říjen 2024

Celkové způsobilé výdaje
2 597 549 Kč
 Dotace z ModFondu
1 296 499 Kč

Foto: město Prachatice

Foto: Shutterstock/William Edge

▶ REGENERATIVNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ

O regenerativním zemědělství se mluví už od osmdesátých let minulého století, ale teprve v posledních letech jako by tato debata nabývala obsahu, který opravdu slyšíme. A také ve stále větší míře praktikujeme. Jak už samotná terminologie napovídá, jde o přístup k zemědělskému hospodaření, který půdě, vodě a živinám v nich umožňuje, aby se samy přirozeně obnovovaly.

Regenerativní obhospodařování půdy může představovat mnoho různých přístupů a metod podle toho, kdo, jak a v jakých souvislostech s nimi pracuje. Některá základní společná pravidla se ale přece jen dají zformulovat: co nejmenší narušování půdy, zachování půdního pokryvu, kladení důrazu na pestrost a rozmanitost pěstovaných plodin a jejich střídání, ponechávání živých kořenů v půdě, propojování pěstovaných a ořebných systémů a zavádění agrolesnických systémů.

Ne všichni „regenerativní farmáři“ hospodaří vždy podle všech těchto pravidel, a i když zavedení a praktikování těchto metod nikomu nezaručuje, že je to pro něj vhodný systém obhospodařování, kterým ochraňuje a přirozeně obnovuje přírodní habitat své farmy, ani to, že tím vyřeší všechny problémy, na které coby zemědělec naráží, obecně se dá říci, že těmito metodami je možné vytvářet zdravější půdu a díky tomu ochraňovat vodní zdroje, podporovat

lepší růst rostlin i efektivnější zachytávání uhlíku v půdě (což má pozitivní vliv na klima), snižovat riziko šíření škůdců a chorob i zvyšovat biodiverzitu a celkově udržovat biologickou rovnováhu v krajině.

Nejedná se o nic nového

Vůbec se přitom nejedná o nějaké nové zemědělské metody. Většina z nich byla vyvíjena, využívána a zdokonalována, často ve spolupráci s ekology a ochránci přírody, po desítky let, a to v propojení s ostatními agroekologickými metodami hospodaření.

Agroekologie je trvale udržitelný způsob obhospodařování půdy v souladu s přírodními cykly, přičemž ekologická část vnáší do tohoto přístupu studium vztahů mezi rostlinami, zvířaty, lidmi a prostředím, v němž žijí, a rovnováhou mezi těmito vztahy. V praxi to znamená aplikování ekologických konceptů a principů do zemědělského hospodaření. Mnohé postupy, ať už ekologické, permakulturní, či biodynamické, s mnohými z těchto konceptů pracují. Propagují metody, které zmírňují klimatickou změnu, redukuje používání chemikálií, berou ohle-

Na rozdíl od konvenčního zemědělství, které přírodní zdroje vyčerpává, regenerativní zemědělství jim umožňuje, aby se samy přirozeně obnovovaly.

Foto: Shutterstock/Jacob Mathers

Zemědělský svět se během poslední dekády transformoval a o půdním zdraví dnes mluví každý, kdo s ním má cokoli sebemenšího do činění. A také nemálo konzumentů na samotném konci potravního řetězce.

dy na ochranu divoké přírody a umožňují zemědělcům, aby drželi chod svých statků a farem co nejpevněji v rukou. Z agroekologie čerpá i regenerativní zemědělství.

Půda

Klíčem ke všemu je půda. Je nezbytným základem pro produkci většiny potravin, a není proto divu, že otázka jejího zdraví se v posledních letech skloňuje ve všech možných pádech. Více než ještě před pár lety se zamýšlíme nad tím, co všechno a jak nám pod nohama žije – celý ten komplikovaný svět rostlin, hub, bezobratlých i drobných obratlovců.

Omezení obdělávání půdy je dnes záležitostí, na které se zastánci regenerativního i konvenčního zemědělství shodnou. Hluboká orba je vnímána jako velké a zbytečné zlo. Její negativní dopady jsou nesporně veliké: od upěchované půdy na polích a používání fosilních paliv při obdělávání až po narušování rhizosféry, což je ta vrstva půdy, v níž hrají důležitou roli kořeny rostlin a vztahy, které se mezi nimi vytvářejí. Všechny tyto argumenty jsou rozhodně platné, ale v konečném důsledku nejvíce záleží, kde a na čem konkrétní zemědělec hospodaří – na typu půdy, nadmořské výšce, podnebí a přístupu ke střídání plodin. Pro každého platí něco trochu jiného. Kdo

hospodaří intenzivně, musí vidět, že hluboká orba dále a dále ničí již tak poničený půdní systém. A že takové půdě by prospělo co nejdříve přejít na bezorebný systém nebo alespoň minimální orbu.

Změna je nevyhnutelná

Při tom, na jaké ploše se zemědělská půda globálně rozprostírá, je jasné, že zemědělství hraje v ochraně životního prostředí obrovskou roli a změna ve způsobu hospodaření je nutná a nevyhnutelná. Praktikování konvenčního zemědělství přestalo být udržitelné a v budoucnosti nás čeká vytvoření nových vztahů mezi půdou obhospodařovanou a divokou – takových, které budou prospěšné oběma stranám a které je v jejich

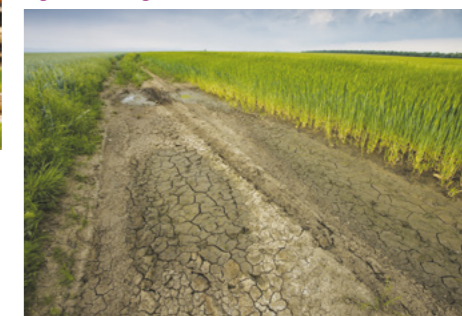
Regezem

Od loňského roku u nás funguje online platforma Regezem. Jedná se o platformu pro všechny regenerativní zemědělce i zájemce o regenerativní zemědělství. Slouží coby informační zdroj o regenerativním zemědělství v Česku a nabízí prostor pro sdílení zkušeností a diskusi. Každému jsou zde dostupné články, návody, rady expertů, postupy regenerativního zemědělství a diskusní fórum s poradnou, kde je možné se dozvědět, jak na to, když chceme chemická hnojiva a pesticidy nahradit kompostem a organickým hnojením, jak zlepšit strukturu půdy mulčováním, ponecháním zbytků sklizně na poli a pěstováním různých plodin, které zabraňují erozi a ztrátě živin, jak místo jednostranného pěstování jedné plodiny podporovat střídání a kombinace různých plodin i jak do zemědělské krajiny zakomponovat živé ploty, keře a stromy.

fungování budou nenahraditelně propojovat.

Taková změna je veliké sousto a vyžaduje spolupráci všech a na všech frontách, nemalé ambice a velkou transparentnost celého procesu. Šetrně hospodařící zemědělci si zaslouží výhody a podporu, aby tak mohli činit, i kdyby to mělo být pro začátek „jen“ v podobě snížení podpory těch, kteří stále hospodaří konvenčním způsobem za nadměrného používání pesticidů, fosilních paliv a chemických hnojiv. Je to velká výzva a plošnější snahy o změnu mohou přijít více tváří v tvář tlaku honby za co největšími výnosy, co nejmenšími náklady a zabezpečení co největšího výdělku ve vysoce konkurenčním systému výroby stále prefabrikovanějších potravin.

Tyranie výnosu

Obecně se má za to, že přechod na regenerativní způsob obhospodařování půdy bez výjimky znamená zmenšení výnosů – noční můru každého komerčního zemědělce. Je to poněkud zavádějící tvrzení. Ne vždy platí a povětšinou ignoruje skutečnost, že při třiceti procentech nadarmo vyrobených a poté vyplývaných potravin už dnes co nejvyšší výnos vůbec není prioritou. Potřebujeme proto změnit, co, kde a jak pěstujeme a jak se získanými potravinami následně nakládáme. Zničené životní prostředí, vyčerpaná půda a zbsílá rychlost klimatických změn, které se výmky naší kontrole, jsou jen tři z mnoha důvodů, proč by se tak mělo stát co nejdříve.

Navíc existují místa, kde se regenerativní zemědělské metody praktikují dostatečně dlouho na to, aby bylo jasné, že nejde o krátkozraká a krátkodobá řešení, ale trvale udržitelný celistvý lék citlivě ošetřující složité synergie, bez kterých půdního zdraví nemůžeme dosáhnout. ●

► Revoluční zemědělec Allan Savory

Málokdo je tak výraznou postavou trvale udržitelného zemědělství jako Allan Savory. Jeho desítky let trvající práce na obnově zničené půdy podnítila vznik celého hnutí, které si vzalo za cíl obnovit zničenou a vyčerpanou půdu, bojovat s dezertifikací a obnovovat narušené ekosystémy. **Jeho životní příběh – od raných počátků až po založení Savory Institute a vytvoření sítě celosvětové Savory Hubs – je důkazem toho, jakou moc má inovativní myšlení a holistické hospodaření s půdou.** Savory dokázal, že změna je možná.

Foto: Shutterstock/William Edge

Allan Savory se narodil roku 1935 v tehdejší Rhodesii, dnešním Zimbabwe. Od útlého dětství si budoval silnou vazbu k půdě, na které žil. Vyrůstal na farmě a měl tak možnost na vlastní oči sledovat devastující vliv dezertifikace a nadměrného spásání na křehké ekosystémy africké přírody. Touha nepříznivý vývoj zvrátit a vymyslet trvale udržitelné řešení na obnovu zničené krajiny v něm sílila.

Během studia biologie a ekologie se zabýval právě tím, jaké vztahy mezi rostlinami, zvířaty a životním prostředím vytvářejí celkový složitě fungující ekosystém. Už tehdy zřejmě tušil, že pokládá základy své budoucí cesty vizionáře a průkopníka v holistické péči o půdu a regenerativním zemědělství.

Savory Global Hubs

S holistickými metodami hospodaření začal Allan Savory experimentovat v šedesátých a sedmdesátých letech. Zaměřil se na obnovu travnatých stepí a zvrácení procesu dezertifikace. Desítky let zkušeností a tvrdé práce vyústily ve vypracování jedinečného konceptu, který klade důraz na začlenění pastvy do přirozených procesů, které v ekosystému probíhají a společně obnovují zdevastovanou krajinu. V roce 2009 pak založil Savory Institute. Ten se od té doby rozrůstá po celém světě. Savory Global Hubs, kterých je dnes ve třiceti zemích na šesti kontinentech více než padesát, sdru-

žují statkáře, farmáře, rančery, vědce i tvůrce strategií a politiky a jsou na svých místech regionálními centry. Vlastním příkladem dobré praxe a profesionálně prováděným vzděláváním společně s důkladnou osvětou vzdělávají další a další regenerativní zemědělce a postupně tak pomáhají vybudovat celosvětovou síť míst, která jsou důkazem toho, že nikdy není pozdě a že vždycky má smysl pokusit se o změnu k lepšímu.

Role regenerativního zemědělství tváří v tvář environmentálním výzvám nabývá – a nejen podle Allana Savoryho – na významu. Vyčerpanost půdy a ztráta biodiverzity přímo ohrožují potravinový systém i přirozený ekosystém planety. V tak neutěšené situaci nabízí regenerativní zemědělství holistické řešení v podobě obnovy půdy, zachycování uhlíku a posilování odolnosti znovu budovaných ekosystémů. Ve využívání síly fotosyntézy a napodobování ekosystémových procesů spočívá potenciál regenera-

tivního zemědělství v možnosti zvrátit dekády environmentálního úpadku a k tomu nejen doplnit zásoby potravinových zdrojů, ale především znásobit množství živin v nich obsažených. Existují některé studie, které potvrzují, co Allan Savory už dávno vyzkoušel v praxi: že metody regenerativního zemědělství jako rotační pastva, pěstování půdního pokryvu a agrolesnictví zlepšují úrodnost půdy a její schopnost zadržovat vodu, a to do té míry, že regenerativně obhospodařovaná travnatá savana či step je schopna zachytávat z atmosféry více uhlíku než deštný prales. Rozkládají se zhruba na jedné třetině zemského povrchu a sedmdesátí procentech světových zemědělských ploch. Poskytují jídlo lidem, útočiště nepočtu druhů rostlin i živočichů a také živobytí jedné miliardě pastevců. Avšak nadměrná pastva, odlesňování a globální oteplování přeměňují travnaté dálavy zbešilou rychlostí ve vyprahlé pouště. A právě nekonečné travnaté pláně savan a stepí jsou Allanovou srdeční záležitostí. Jeho recept na záchranu bortících se ekosystémů planety a zvrácení klimatických změn je šokující. „*Jezte více hovězího a zachráníte svět*“, říká.

Zní to jako naprostý opak toho, co neustále slyšíme od vědců a environmentálních aktivistů. Holistická pastva a regenerativní způsob chovu zvířat coby způsob, jak se vypořádat s klimatickými změnami, jsou stále častějším předmětem environmentálních debat. Důkazem toho je i čtyři roky starý dokument Kiss the Ground, který se věnuje skutečnosti, že holistická pastva planetě prospívá. Jak to tedy Allan Savory myslí?

„*Věřil jsem a následně vlastní zkušeností ověřil, že napodobováním rotačních pastevních vzorců divokých spásáčů a intenzivní pastvou velkého množství zvířat dokážeme zvrátit postupující dezertifikaci, zvýšit zdraví půdy a zachytávat uhlík*“, nevidí důvod pochybovat. Tvrdí dokonce, že kdybychom obnovili jen pouhou polovinu původního

Savory Hubs dnes najdeme na nejrůznějších místech světa – od afrických savan po americké prerie. Ať už jsou kdekoliv, všude odvádějí obrovský kus práce tam, kde je jí potřeba nejvíce – na zničené půdě.

Foto: Shutterstock/William Edge

Centra Savory Hubs podporují místní komunity v tom, aby péči o svou půdu vzaly do vlastních rukou a metodami regenerativního zemědělství vytvářely silnou, odolnou a pestrou krajinu, z níž budou mít prospěch jak lidé, tak příroda.

travnatého porostu planety, absorbovala by tolik uhlíku, že by se naše atmosféra vrátila na úroveň stavu z doby před průmyslovou revolucí. To zní naprosto fantasticky. Jako každá metoda má ale i ta Allanova své od-

půrce. Není možná potřeba jim naslouchat, ale měli bychom je vyslechnout, než se do regenerativní pastvy pustíme a na základě odpracované zkušenosti si vytvoříme vlastní názor. ●

Co na to věda?

Věda souhlasí s tím, že díky pastvě zvířat je uhlík zachytáván zpět v půdě, ovšem počty má od Allana Savoryho rozdílné. Tvrdí, že pastvou do půdy navrátíme pouhých 20–60 % uhlíkových emisí, které samotný chov zvířat vyprodukuje. Jinými slovy, že dosáhnout výsledků, o nichž je Allan Savory přesvědčen, není vůbec možné. K tomu přidává, že odhadem pouhý jeden gram proteinu z denního příjmu člověka pochází z paseného masa, oproti 27 % pocházejícímu z ostatních, jiným způsobem vykrmovaných zvířat. To vše při skutečnosti, že 26 % suchozemské pevniny je už pastevními systémy zabráno. Z toho se dá jednoduše vypočítat, že všichni se v plné míře paseným masem prostě krmit nemůžeme.

Dále tvrdí, že po několika desítkách let dosáhne půda uhlíkové rovnováhy, což znamená, že více uhlíku zachytávat nebude a v tomto bodě už se neobdourává vůbec žádný uhlík, který pasená zvířata vyprodukují. Farmáři by v tom okamžiku museli buď začít pást na dalších plochách, nebo přestat farmařit. Vědci tedy označují Savoryho tvrzení nejen za nepravdi-

vá, ale také za neúčinná jak v krátkodobém, tak v dlouhodobém horizontu. Argumentují i tím, že zmíněný dokument Kiss the Ground opomíjí fakt, že rostlinná strava má svou produkci čtyřikrát větší potenciál zachytávat uhlík než strava podmíněná rotační pastvou.

Na jedné straně tedy stojí Allan Savory s nepopíratelnými, hmatatelnými a desítkami let prověřenými výsledky, na druhé straně věda s teoretickými výpočty. Otevírá se tu obrovský prostor k zamyšlení – třeba i nad třetí možností.

Pokud je cílem holistického hospodaření napodobovat přírodu, nebylo by nejlepší, kdybychom co nejvíce země v co největší míře prostě ponechali přírodě? Navrátili bychom do ní divoká zvířata a nechali ji dělat to, v čem jsme jí zabránili tím, že jsme její krajiny odlesnili a zerodovali právě kvůli tomu, abychom v ní mohli chovat a pást svá domestikovaná zvířata. Proč bychom pořád měli napodobovat přírodu, když bychom ji jednoduše mohli nechat existovat?

ECHO

V Mariánských Lázních chtějí mít venkovní třídu

Základní umělecká škola Fryderyka Chopina v Mariánských Lázních by mohla získat novou venkovní učebnu, která nabídne inspirativní prostor pro výuku a zároveň poslouží jako galerie pro vystavení studentských prací. Město se rozhodlo tento projekt realizovat s pomocí dotace z Operačního programu Spravedlivá transformace. Učebna by měla vyjít zhruba na tři miliony korun. Architekt Václav Zůna, autor návrhu, popisuje prostor jako harmonické spojení výtvarného, hudebního, tanečního a dramatického umění. Projekt je součástí širší iniciativy města zaměřené na inovativní výuku ve venkovním prostředí.

Karviná udělá z koníren víceúčelový sál

Chátrající konírny jsou posledním nepěkným místem parku Boženy Němcové v Karviné. Po rekonstrukci nabídnou víceúčelový sál s průhledem do krovy. Sál umožní pořádání konferencí, přednášek, koncertů a různých dalších vzdělávacích a kulturních akcí. V přízemí objektu je naprojektováno bistro s provozním zázemím a sociálním zázemím pro veřejnost. V budově koníren se počítá také s výukovým prostorem ateliérů a komunitních místností. Město na opravu koníren již získalo dotaci z Operačního programu Spravedlivá transformace přesahující 100 milionů korun. Oprava koníren tak bude z 82 procent pokryta z této dotace.

Rudice dobudovávají kanalizaci

Rudice na Blanensku budují pro své občany kanalizaci. Navrhované inženýrské objekty 2. etapy zahrnují výstavbu nových stok gravitační splaškové kanalizace včetně odboček pro domovní přípojky, nutné nové propojení na budoucí dešťovou kanalizaci, nezbytné úpravy stávající čerpací stanice a odlehčovací komory. V rámci stavby dojde k několika přeložkám stávajících inženýrských sítí – plynovodu (který není součástí stavby), vodovodu a dešťové kanalizace. Po realizaci projektu tak bude v celé obci vybudován systém oddílné kanalizace a veškeré splaškové vody budou bez naředění odváděny na intenzifikovanou ČOV Jedovnice. Výstavba je podpořena z Národního programu Životní prostředí.

Pozvánky

KONFERENCE / TALKSHOW

Pro moderní Česko

TALKSHOW

12. 12. 2024 / Kino Dukla, Jihlava

Zajímaví hosté a experti na obnovitelné zdroje, dekarbonizaci nebo zelenou ekonomiku se tentokrát setkají v Jihlavě. Akce vzniká pod záštitou Ministerstva životního prostředí. Pozvání moderátora Michaela Rozsypala přijali Petr Hladík, ministr životního prostředí, Marie Šabacká, polární biologka, Veronika Capáková a Petr Honzejk, redaktoři Hospodářských novin a spoluautoři podcastu Generační konflikt, Eliška Víravová, youtuberka, laureátka ceny Josefa Vavrouška v kategorii Ekozásek. Hosté si budou povídat mimo jiné o povodních, zelené modernizaci, sdílené energii či o tom, jak vnímá mladá generace přírodu.

KONFERENCE

13. 12. 2024 / Magistrát města Jihlava

Na unikátní talkshow hned následující den naváže konference plná nové energie. Akce nabídne pohled zástupců vlády a regionu na možnosti rozvoje obnovitelných zdrojů a akceleraci těchto projektů i v rámci Kraje Vysočina. Nebudou chybět informace o aktuálních výzvách finanční podpory v rámci programů MŽP a MPO či zkušenosti s první etapou zakládání energetických společností. Představíme vám příklady dobré praxe využití tepelných čerpadel od nejmenších instalací až po řešení v obcích, veřejných nebo průmyslových budovách a očekávané trendy na trhu s energiemi.

SEMINÁŘE

Seminář k financování péče o přírodu a krajinu pro nestátní neziskové organizace

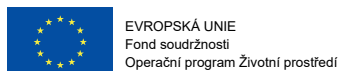
13. 12. 2024 / AOPK ČR, Kaplanova 1931/1, Praha 11 – Chodov

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR zve na seminář k financování péče o přírodu a krajinu pro nestátní neziskové organizace v pátek 13. prosince 2024 od 9:30 do 13:00, účast je možná osobně v budově Agentury ochrany přírody a krajiny ČR nebo online (odkaz bude zaslán přihlášeným účastníkům).

Program:

1. Informace v návaznosti na Závěry z loňského jednání z 8. 12. 2023
2. Standardizace péče (Náklady obvyklých opatření MŽP, Standardy péče o přírodu a krajinu)
3. Dotační programy pro žadatele (aktuální výzvy AOPK ČR a SFŽP ČR a jejich zaměření)
4. Diskuze a různé

Přihlášení je nutné do úterý 10. prosince 2024 na webové adrese <https://forms.gle/q7juBquo9JjcQBmb7>.

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Operační program Životní prostředí

Spolufinancováno
Evropskou unií

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Priorita | měsíčník Státního fondu životního prostředí ČR | vydává Státní fond životního prostředí ČR, rezortní organizace Ministerstva životního prostředí | ročník 17 | číslo 12 | prosinec 2024 | časopis je distribuován bezplatně, pouze na území ČR | **adresa redakce:** Olbrachtova 2006/9, 140 00 Praha 4 | **kontakt na redakci:** priorita@sfzp.cz | **objednávky:** www.sfzp.cz, www.opzp.cz | **redakce:** šéfredaktor: Jan Rödling; redaktorka: Barbora Scheinherrová; grafická úprava: Eva Štanglová | **fotografie na titulní straně:** archiv SFŽP ČR | **číslo registrace:** MK ČR E 18178 | Tento časopis je tištěn dle ekologických standardů. | Texty z časopisu Priorita je možné přetiskovat za předpokladu uvedení autora a zdroje.

Prosíme o správné vytrídění recyklovatelného obalu i časopisu.